

GAZETA LITERARA

Anul V, nr. 20 (218) - joi 15 mai 1958

ORGAN SAPTAMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R.P.R.

8 pagini 50 bani

PRIETENIE

În lumina soarelui de mai, mii și mii de cetățeni ai Bucureștiului au primit la aeroportul Băneasa pe solii poporului frate polonez. Delegația Partidului Muncitoresc Unit Polonez și a Guvernului Republicii Populare Polone în frunte cu Władysław Gomułka și Josef Cyrankiewicz a fost întâmpinată președinți în vizitele sale prin Capitala patriei noastre cu dragoste și prietenie. Oamenii muncii și-au afirmat astfel admiratia și respectul pentru realizările excepționale ale poporului polonez, purtător al unor vechi tradiții revoluționare, care a știut să facă față cu cinste sarcinilor covârșitoare ale reconstrucției unei țări distruse de fascism. Pentru făurirea unei vișii noi muncitorii, fărmimea muncitoare, intelectualitatea avansată din R.P. Polonă n-au prestat să muncească zi și noapte dărâindu-se cu eroism cauzei nobile a construcției societății socialiste.

„Poporul român — a subliniat tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej — se bucură de rezultatele mari obținute de oamenii muncii din Republica Populară Polonă sub conducerea Partidului Muncitoresc Unit Polonez în dezvoltarea economiei, culturii, în ridicarea nivelului de trai și întărirea orânduirii democrat-populare”.

Popoarele române și poloneze sunt legate prin strinse și puternice relații de prietenie, pe baza principiului internaționalismului proletar. Ele sunt însuflețite de aceleași idealuri, sint credincioase unor țeluri comune: înfăptuirea construcției socialiste și apărarea hotărâtă a păcii.

Poporul nostru cunoaște bine operele de artă ca și realizările oamenilor de știință polonezi care aparțin tezaurului universal al culturii umane: creațiile lui Chopin, versurile nepieritoare ale lui Mickiewicz, descoperirile epocale ale lui Copernic și ale Mariei Skłodowska-Curie. Sint urmările cu interes la noi realizările oamenilor de știință și cultură ai Poloniei democrat-populare, realizări create în lumina ideilor socialiste victorioase.

Alături de celelalte țări socialiste, Republica Populară Polonă și Republica Populară Română contribuie la promovarea ideii de pace și de coexistență pașnică între toate statele, fără deosebire de orânduire socială.

Opuindu-se politicii nefaste a cercurilor imperialiste care au pus bazele pactului agresiv al Atlanticului, țările noastre, participante la Tratatul de la Varșovia, duc în spiritul acestei alianțe, o activitate neîntreruptă pentru instaurarea unei atmosfere de încredere între popoare.

Planul guvernului R.P. Polonez cu privire la crearea unei zone denu-

clearizate în centrul Europei ca și inițiativa guvernului R.P. Române pentru realizarea unei colaborări pașnice între țările din Balcani s-au dovedit factori activi în serviciul păcii și înțelegerii între state.

„Poporul polonez și poporul român — a arătat tovarășul Władysław Gomułka în cuvântarea sa rostită pe aeroport — care de 13 ani pășesc pe făgașul construcției socialiste sunt legate prin relații cordiale și prietenești, bazate pe principiile leniniste ale frăției dintre popoare”.

Oaspeții polonezi au avut prilejul să ia contact în cursul vizitei lor cu înfăptuirile poporului nostru muncitor dobândite prin concentrarea tuturor forțelor sale active în jurul Partidului Muncitoresc Român.

„În locul României din trecut — a spus tovarășul Josef Cyrankiewicz — țara guvernată de exploatați străini și indigeni, țară bogată, care cu toate bogățiile sale a fost una din țările cele mai sărace din Europa, s-a ridicat o Românie nouă a marilor combinăte industriale, o Românie a dezvoltării industriale rapide o țară a muncii constructive în toate domeniile. Vechea Românie s-a transformat într-un stat suveran al muncitorilor și țărănilor, într-un stat având prieteni credincioși, într-un stat al cărui prestigiu pe arena internațională crește mereu”.

Convorbirile dintre delegațiile de partid și guvernamentale ale R.P. Române și R.P. Polone au prilejuit un fructuos schimb de păreri care a contribuit la întărirea și dezvoltarea relațiilor de prietenie dintre cele două popoare. Vizita delegației de partid și guvernamentale a R.P. Polone în țara noastră a adus de asemenea un aport însemnat la întărirea unității de nezdruccinat a lagărului socialist.

„Astăzi mai mult ca oricând — a declarat tov. Chivu Stoica — se vădește însemnătatea istorică a unității și solidarității frățești a țărilor socialiste în frunte cu Uniunea Sovietică, ca factor hotărâtor pentru apărarea și consolidarea cuceririlor lor revoluționare, pentru apărarea păcii, independenței și libertății tuturor popoarelor.

România și Polonia sint hotărâte să întărească și să adâncească prin toate mijloacele coeziunea și unitatea lagărului socialist și nu încapă îndoielă că înțelegerea noastră de acum va însemna o contribuție activă în împlinirea acestei nobile sarcini”.

Sub steagul măreții învățături marxist-leniniste, oamenii muncii, români și polonezi, vor obține mereu noi și importante succese pe drumul lor comun spre comunism.

Gazeta literară

XAWERY DUNIKOWSKI (R. P. Polonă) „Cap de muncitor”

Pentru o lirică militantă

(II)

Străină preferințelor, gusturilor artistice ale cititorilor conduși de o conștientă superioră a vieții, este și Doña Saldan în acele versuri ale ei în care își fac loc intimismul, individualismul, cum se întâmplă în unele poezii din ciclul „Cințee de seară”. („Tribuna” nr. 8/22/11). Acestea conțin anumite accente senzualiste în contrast cu orientarea generală a creației poetice: „De sărutări mi s buzele aprinse, / Prin degete fiori fierbinți îmi fug, / Înversunată palma mă-nvânsue, / Schimbându-mi trupul fericit în rug”. În întregul său, ciclul nu aduce, cred, o îmbogățire a sensurilor comunicate de poezie în volumul Confidențe și limătoarea poeziei la lirică erotică ar putea avea grave urmări pentru viitorul poeziei al Doinei Saldan. De altă factură, poezia lui Petre Stoica e pindită de o aceeași primădie ca și poezia Doinei Saldan: închirierea în sine însuși prin refuzul serios de a-și lărgi sfera preocupărilor. Din abundenta produc-

ție poetică împrăștiată de Petre Stoica prin mai toate revistele, alegi o piesă, „Întîlnire”, apărută în „Steaua” nr. 2, pentru exemplificarea tendinței autorului de a se izola de problemele realmente pasionante ale prezentului, îndeletnicindu-se cu scormonirea unor stări interioare absolut insignifiante. Tristețile, ca și anemica tresărare a bucuriei, sint de un interes cu totul particular în „Întîlnire”, nepund trezi vreun ecou în conștiința cititorului: „Citeodată sufletul mi-a fost trist — poate mai trist / ca un copac fără coajă sa bună / alb așezat în soare / să fie scindura trăinică... Citeodată sufletul mi-a fost trist — al tău / la chemat. De-atunci aud mereu / pădurea din tine strigându-mă / și arătându-mi potecile inverzite”.

E dureros că tocmai dintre poezii tinere se recreează condeie care, în loc să incendieze inimile prin patosul afirmării marilor idei ale erei socialiste, umplu publicațiile de stihuri reumatice, tinzând să confere acestora un caracter atemporal, să le smulgă din istorie, transportându-le într-un Olimp glacial ce, pentru artă, se identifică cu locuința morților. Ospitalitatea acordată de reviste producțiilor apocritice are un efect deosebit de dăunător în orientarea celor mai tineri aspiranți la lirism, — a debutanților. E izbitoare îndreptarea aproape generală a tinerilor poezii îoți de vreun an încocae exclusiv spre aspectele minore ale stietu. Colanale „Tribunei”, publicatia ce are meritul de a sta deschisă mai mult decât oricare alta înepătorilor, ilustrează în chipul cel mai convingător acest fenomen. Greutatea e născut în

Dumitru Mica

(Continuare în pag. 6)

HRISOV DE MAI

La un etaj, la o fereastră,
E-o bătrînă-n bluză-albastră.

Zîmbind la iureșul parăzii,
Mulțimii, steagurilor, străzii,

Se uită, nebăgată-n seamă,
De-o jumătate veac în ramă.

E părui alb, e-oțel de săbii
Sau pinza unei vechi corăbii?

Catarge zvelte, stol fierbinte,
Plutești, aducere aminte...

Să zbori, corabie, visai
Pe fluvii-acestui Mai.

Mulțimea-și pîlpile — ca zorii —
Păunii, nunțile culorii;

Deschise cozi în evantaie
Fac curcubee, dau vîșpăie;

Plutesc în aer pulberi sfinte,
Incandescente osămînte;

Victoria, tirziu soroc,
Ți-aduce pajura-i de foc;

Și-s uragane de petale
Aprinse; steagurile tale...

Acolo sus, la o fereastră,
E-m colț de cer; e-o bluză-albastră;

Sau poate, în dreptunghiul ramei,
E umbra de argint a mamei.

Cicerone Theodorescu

COȘBUC

De cite ori întîlnesc numele celui mai popular dintre poezii, îmi vine în minte zîmbul din mușchii Septentrio-nului, parcă desprins din elementele genezei, și deschizind orizont cu pieptul.

George Coșbuc s-a ivit în civilizația noastră cu o imensă bogăție de trumuseji, toate scoase din tezaurul multimiilor. Poporul nostru s-a uitat văzîndu-și răsfrînt tot ce are mai bun, într-o poezie unică prin sinceritate, claritate și solemnitate, și s-a contopit cu ea atît de profund și total, cum se contopeste izvorul cu rîul și rîul cu oceanul solemn. Unele poezii de ale lui George Coșbuc sint atît de înnoare în inima oamenilor, încît umbra ca un bun alonim și al tuturor, alături de Meșterul Manole și Miorța.

Pomenindu-l, la atîția ani de a dormire, voi să mărturisesc aici, cum cărticelele lui de început circula prin totul imperiu habsburgic, ori pe unde se ațiau mase cititoare în limba romînă. Ca prin vis îmi aduc aminte de o cărticică mică de tot. Se chema „Povestea”, sau poate „Cîntecul Dorului”, sau căm așa ceva, căci nu-mi mai amintesc bine, iar cărticica n-am mai întîlnit-o. Într-o noapte de iarnă lungă, la o clacă de tors tucor, o gospodina a scos din sin această lucrare veche a poetului, și a prins a citi:

Foate verde și-o ialea,
Avea, Lina, nuci ca ea,
Trei țeciori frumoși aveea,
Trei țeciori și-o țata mare,
Lina cea veselă are...

Versurile de început au sunat ca o uvertură înaltă, însoțită de trîmbițele vîscului de alară. Furcile cu fuor stăteau nemșcate și drepte ca un pîlc de ianți înainte de a se pleca scurți și a porni în dezlîntățile vijeliei. Deci, după rostirea îneputulă, gospodina cititoare a tăcut, o cupa, și după aceea glasul ei tingutor spunea întîmplările epice ale țeciorilor și lețea prea frumoasei Lina. De pe durluiul cuptorului fierbinte, am ascultat pînă ce a sunat inezul noptii în instinutul cocșilor și l-au vestit prin glasuri ca din legendă. Cărticica lui Coșbuc a rămas la noi pe tereastră. Am privit-o ca pe un bun vrăjît. Pe scoarța verzeie, mina mea s-a întîlnit cu lumina soarelui, împreună mîngîind-o. A citit-o Alecu al nostru, (de aur-lic glasul lui în muzica

MARIA GRIGORESCU-VASILOVICI

G. Coșbuc

LIBERALISM

Paul Alexis a rămas în istoria literară nu printr-o operă, ci numai prin cinci cuvinte. La o anchetă a lui Jules Huret asupra naturalismului, a răspuns print-o telegramă rămasă celebră: „Naturalismul n-a murit. Urmează scrisoare”. La o anchetă asupra liberalismului, d-na Lucie Faure ar putea răspunde la fel: „Liberalismul

n-a murit”. Și ar putea adăuga: «Citiți revista „La Neuf”. Într-adevăr „La Neuf” („Corabia”), magazin lunar excelent realizat din punct de vedere grafic, este o tribună a liberalismului francez, ideologie care, deși împovărată de ani, se dovedește încă suficient de activă

Nu aș putea oferi cititorului o definiție cuprinzătoare a liberalismului, fenomen extrem de complex, a cărui virulență, sub raportul iluziilor pe care le generează, a devenit clară încă din epoca 1848—1871. În această epocă liberalismul este o ideologie diversionistă, avînd drept rot important stăvilirea elanului revoluționar al maselor. Pentru burzhezii o astfel de doctrină apare, după cum se vede, extrem de necesară.

Liberalismul are, în plus, o înfinită capacitate melamorfotică, ce ține de cameleonism. În momentul în care marxismul a devenit un real pericol pentru lumea capitalistă, o parte a liberalilor și-a pus cocardă roșie și a trecut la socialisti, manifestînd inițiativa de revizuire a marxismului, care pentru inteligența liberală părea învechit și osificat. Fervoarea liberalistă a dat astfel naștere reformismului, oportunistului de dreapta, care și astăzi minează forța clasei muncitoare.

În momentul în care marxism-leninismul s-a impus ca o forță dominantă în lumea contemporană, bravi liberalii au dat năvală în partidele comuniste manifestînd aceeași fervoare ideologică. Pentru inteligența liberală leninismul este perimat, noștinea de partid ca singura forță eficientă a proletariatului este veștustă, dictatura proletariatului este o experiență istorică particulară (rusească), etc. etc. Bravii liberalii, prevăzuți cu carne de membru de partid, au devenit revizionști și campioni împotriva „dogmatismului” acelor comunisti care continuă să creadă în rolul conducător al partidelor comuniste, necesar în toate domeniile vieții social-politice, care continuă să creadă că dictatura proletariatului este singura în stare să înfrîngă dictatura burzheză și care continuă să vadă în Uniunea Sovietică forța conducătoare a lumii socialiste.

Pe măsură ce partidele comuniste se dispensează de serviciile lor, bravi revizionști — dintr-un sigur instinct cameleon — merg să în-

Georgeta Horodincă

(Continuare în pag. 6)

Ion Vitner

(Continuare în pag. 6)

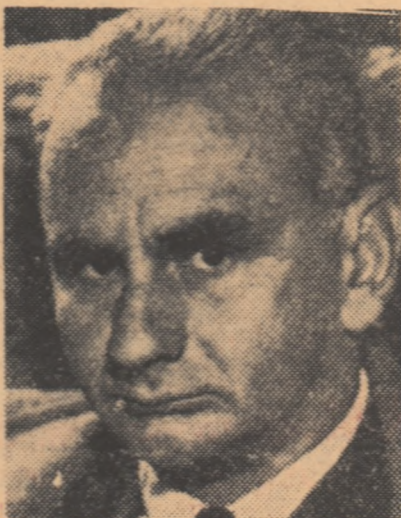

„Lucratori” (litografie)

E. PAKULSKI (R.P. Polonă)

GEO BOGZA:

„Cartea Oltului”

Trăiesc, la Geo Bogza, într-un paralelism unic, două prezențe: natură și om. Cea dintîi se proiectează mitologic și atinge dimensiunea închipuirii. Oțul rămîne, însă, cu toată îndrjirea-i minerală, pe conturul realității, al unei realități burtoare. Urmașul lui Prometeu, în scopuri și cu străluciri noi, duce mai departe știința civilizației. Nu cu nesc alt poem în care omul, fără să existe în centrul operei, să fie de nețăgădui esența sa, ca în „Cartea Oltului”.

Cînd presimt moartea vitelor în pășunile Hășmașului, vîșlobenarii — țărăni din Voșlobeni — pornesc într-acolo. E un drum dramatic, cu respirația întretăiată de aspra încremenire a munților. De aici, din apropierea locului unde la răstimpuri vîșlobenarii vin și înalță rugul jertfei, s-a născut, în cea mai îndepărtată istorie a lumii, culezătorul Olt ca un vis morțic ce se leagă de un asemenea ritual legendar. Din chiar „cest moment „Majestuos și aneori înfricoșător, Hășmașul Mare este prezent tot timpul în viața Oltului, asemenea zellor care, de pe culmile Olimpului, urmăreau cu minii și bunăvoinți subite, isprăvile fiilor lor pe pămînt”. Pindită de umbrele reci ale prăpastiei, vibrația fluidă de lumină care este Oltul la izvoare, rește mereu, devenind apa generoasă

Liviu Călin

(Continuare în pag. 6)

MARIA BANUȘ: „Poezii”

Maria Banuș și-a adunat în recentul volum de „Poezii” rodul întregii sale activități, de la „Țara țetelor” (1937) la „La porțile raiului” (1956). Douăzeci de ani de poezie. Sintem în fața unui volum care a reținut în paginile sale numai ceea ce e i s-a părut poeziei a fi zestre ei adevărată la logodna cu viitorul. Sintem în fața unui volum care, chiar dincolo de importanța sa literară, e un prilej de emoție. Douăzeci de ani de poezie înseamnă și douăzeci de ani de viață, — concentrată, păturită, stabilizată în paginile unei cărți.

Georgeta Horodincă

(Continuare în pag. 6)

PROBLEME DE METODĂ

— Pe marginea ediției critice Grigore Alexandrescu —

În două articole recente ale „Gazetei Literare” (20 martie și 24 aprilie), istoricul și criticul literar Șerban Cioculescu ne face cinstea de a se ocupa de ediția noastră a poezilor lui Grigore Alexandrescu. Deoarece aceste articole răscesc probleme de metodă care depășesc interesul restrâns al unei singure ediții, ne permitem să facem unele precizări în legătură cu opiniile emise de recenzent. În primul articol, domnia sa pune la îndoielă legitimitatea înălțării ediției din 1963, bazându-se pe două argumente majore, și anume că, în primul rând, Alexandrescu nu poate fi considerat un mare intelectual, nici o criză de alienație mentală fiind cunoscută după 1930, și că, în al doilea rând, ediția amintită cuprinde numeroase remanieri valabile. Asupra primului argument n-am vrea să ne oprim prea mult (el constituind pentru noi un model esențial al atitudinii față de ediție), dar socotim că nu se poate face abstracție de martiriile foarte clare ale celor mai buni prieteni ai lui Alexandrescu, care îl socoteau „mort de mai mulți ani” (V. Alecsanuri), „mort între vii” (I. Giuca), mai ales dacă aceste martirii pot fi cu ușurință verificate printr-o citire superficială a examinării a activității literare a poetului în ultimii 20 de ani ai vieții (trauceri stângace, de cele mai multe ori nemăsurate, poezii plate și naive etc.). Cel de al doilea argument este spiritul de comparație ediției din 1963 cu aceea din 1947, luată de noi ca ediție de bază. Compararea se referă la primele trei poezii ale culegerii și cuprinde două rubrici în care profesorul Cioculescu repartizează modificările a căror de poet în 1963: „lecțiuni superioare” (sau „erori îndreptate”) și „varianțe” (sau „erori îndreptate”), și „varianțe” (sau „erori îndreptate”), și „varianțe” (sau „erori îndreptate”).

viaja, a lui naștere” și că viața ar fi o greșală de uper pentru viața. Dar să revenim la superioritatea uneia din cele două ediții în discuție. Dacă am încerca la rîndul nostru să alcătuim o listă a „lecțiilor superioare” din ediția din 1947 față de 1963, am reuși fără efort, dar discuția s-ar putea prelunge, stăruind în inutil. De fapt, cîntărind superioritatea lecțiilor din punctul de vedere estetic, urmăm o cale metodologic greșită, prin arbitrarul lui. O lecțiune este superioară nu cînd este mai frumoasă, ci cînd este autentică. În cazul ediției din 1963, unde avem de a face cu „neglijența conjugată a autorilor și a culegătorilor”, determinăm gradul de autenticitate este aceeași imposibil, deoarece n-avem mijloc să delimităm de aparțină autorului și ce tipografic. Dacă mai intervine un coexistenț, esențial în editarea unor manuscrise, problema alegerei unei ediții de bază, care să reprezinte voiaja autorului și care să poată fi reproducă aproape fără modificări, îndepățește care ediția din 1963 aceste condiții? Credem că nu: o ediție în care sunt incluse poezii pentru care avem dovada că Alexandrescu nu le dorea publicate (în ore de mînire), în care figurează poezii la care autorul renunțase și din care transpuse stoc în redacția definitivă a altora, creînd astfel suprapuneri repetate, o ediție în care versurile sînt contopite, devenind ininteligibile, cuvinte scrise, enunțuri jărate, altele omise, în care modificările nu sînt semn de rîm, de măsură, de acord gramatical, în care distribuția numerarului este înșiră etc. nu poate constitui baza unei recuții deosebit de bună. Dar ediția din 1947 constituie o asemenea alternativă, dîndu-ne un text sigur, exact, și deci socotit de autor drept reprezentativ. Soluția pe care o propune Șerban Cioculescu (ediția din 1963, consultată cu excepție din partea greșită de tipar, și pentru îndreptarea lor confruntată cu precedenta, în se pare valabilă) este implicată în practica: nu e vorba numai de greșeli de tipar, ci de un număr atît de mare de greșeli de rîm, de acord etc., provenite din înlocuirea cuvintelor sau schimbarea aspectului lor morfologic, pe acestea le putem îndrepta în ce „Amintiri”. E clar că în felul acesta se deschide larg drumul arbitrarului, iar ediția devine un amestec între edițiile originale și parerile personale ale editorului. Pe un asemenea drum n-am dorit să ne angajăm. Rămîne astfel fără obiect lungă discuție (o cincime din al doilea articol) referitoare la cuvîntul inuenc. Noi n-am postrat „lecțiunile” din motive lingvistice, cum crede Ș. Cioculescu că am fi afirmat, „pentru autenticitatea” cum ne bănuiește domnia sa („inuenc” ar fi tot felul de sunete), ci pur și simplu fiindcă așa citim în ediția de bază: inuenc, postverbal de la a inuenc (și nu „forma contrasă” de la inuenc) este un cuvînt posibil (și real) în limba romînă, bogată în postverbele (cîștig de la a cîștiga, cîștig, greș, înghiț, plac sînt numai cîteva din numeroasele exemple), chiar dacă avem convingerea că forma a fost introdusă în text de editori de la leu neavînd dovada acestui fapt și avînd în vedere că forma a fost menținută în 1947, nu ne-am permis s-o înlocuim.

PAUL MIRACOVICI

„Colecționiști spre muncă”

Noutăți de la Editura Militară DE CITEVA ZILE SE AFLA IN LIBRARI: „Poet și ostas”, volum de poezii de Victor Tutubea. „Ecaterina Teodoroiu”, piesă în 3 acte de Nicolae Tăutu. „Dobrogea de aur”, reportaje literare de Traian Coșovei, volum apărut în colecția „De străjă patriei”. „Agentul”, schițe și reportaje de Traian Uba. SE AFLA SUB TIPAR: „Urmele”, nuvele de aventuri de Haralamb Zinic. „Noaptea albă”, volum de schițe de Florian Greece. „Insemnări din prajma crematoriului”, partea a II-a de O. Lustig. „Un căpitan de oaste”, povestire de Aurel Ardeleanu.

CRITICA SCRITORILOR

deea incompatibilității dintre poet și critic s-a dovedit o prejudecăță. Inteligența critică a lui Baudelaire este comparabilă, în secolul trecut, cu a lui Sainte-Beuve, iar dacă avem în vedere cazul „Duamnei Bovary” constatăm chiar că poetul l-a depășit pe critic. În principiu, creația nu este de conceput fără spirit critic, deși există destul creator care se manifestă în a-lăpăi să participe la realizarea valorii artistice este de presupus că are și înțelegerea lor. Dacă îi lipsește această înțelegere, sau înțelegerea, sau receptivitatea, se poate trage concluzia că nu va izbîndi nici în propriile sale încreșuri. Talentele limitate la înțelegere apar ca un non-sens. O povară înșiră să zboare este greu de imaginat fără arși.

limitativă, pe cînd criticul-critic aplează la o fantezie deductivă și asociativă. Prin analogie, criticul își propune să fixeze individualitățile artistice, particularitățile fenomenului, cită vreme scrierilor manifestate de cele mai multe ori înclinajia spre generalizare. Generalizările sale sînt strict determinate de aportul personal, specific, în creație. Relația aceasta este evidentă în eseuul Mariei Banuș „Mitul lui Odiseu” („Viața românească” 1-1958). Nu se scriu în fiecare zi texte despre poezie alt de substanțiale în sugestia. Maria Banuș nu speculează, de fapt, în jurul poeziei lirice, ci îi arată condiția. Argumentele sale sînt metafore. Dacă ne convinge? Mai curînd ne pune în situația să simțim poezia și s-o distingem de ce nu este. Sursele poeziei, așa cum le înțelegem, Maria Banuș, în de o anumită experiență a sa (am rugăsit cu emoție, în aceste mărturii, atmosfera din care am știu că s-au născut și prima poezie trimisă lui Argeșei, cu titlul virstei de atunci, „14 ani”, și acea „Ceas de demult”, ori „Vis”, ori „Mama”, toate poezii în care sălășluiesc doar „senzații, senzații de spațiu și timp”, cum spune acum poeta, ca și mai apropiatul poem dedicat Bucureștilui copilăriei), dar poeta se înalță la descrierea stării poetice și aceasta depășește experiența unei anumite perioade. Sînt, în acest eseu, premise pentru înțelegerea mai potrivită a unei întregi categorii, a unui gen de poezie lirice. Explicîndu-se pe sine, poeta aduce o contribuție la ascuțirea percepției poetice, ceea ce, trebuie să recunoaștem, este mai mult decît o contribuție critică, al cărei scop ar fi să definească un profil artistic.

Critica scriitorilor se proiectează în aprecierile pe care le formulează ca într-o oglindă. Cel mai adesea, judecările sale exprimă criteriul după care el însuși se vrea apreciat și apreciat. Iar excepție, îi aflăm adesea peisaj intim, tradus în expresie și în primul stilului.

Este firesc, prin urmare, ca un critic de profesie cînd se apleacă asupra unui creator, care a făcut și critică, să descopere aici de multe ori elemente prețioase pentru orientarea cercetărilor sale. G. Călinescu înțelege locul poetului Al. Philippide în alara orfitei moderniste, călătîndu-se mai tîrziu de principile sustinute de poet în intervențiile sale critice pentru ca numai după aceea să-și exprime observația și prin aceeași poezie, acestuia (v. istoria literaturii romîne, p. 750-51).

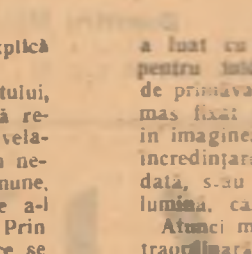
Cercetarea direcțiilor spre care se orientează un creator ca Petru Dumitriu câștigă considerabil prin integrarea activității sale critice. Înseși caracterul definitiv al polemicii din „Nu și neobărbor” constituie o indicație fructuoasă, căci în ea asociată spontan aproape tot sensul evoluției lui Pius Dabija din „Cronică de familie”, pură demonstrativă introdusă în roman. Paterea imaginativă impresionabilă, invențivitatea subtilă, nelectată, care a dat viață celor peste 200 de personaje ale „Cronicii” se vede limpede cînd determinăm, în postură de critic, să preferăm pe acei scriitori capabili să înalțeze „stăruiri excepționale”, o-mul cu „personalități puternice” („Omul — un singur tor”). Cel impresionabil, în consecință, pe scriitor sînt tocmai creațiile care dovedesc o amplă respirație, și un echilibru, o armonie a părților cu măiestrie proporționate, știința compoziției. Un-deva citează marea Liturghie a lui Mozart care-l cucerește prin „fermitatea” accentelor, „tăria gramatică”, „sobrietate lapidară”. Vigorează este prezentă pretutindeni în „Cronică de familie”, se recunoaște în fabulație și-și pune amprenta asupra stilului; pe aceasta neo-amintesc scriitorul prin preferința măturisă pentru învingătorul Chimerei, Belerophonte. Este nevoie de o dovadă și mai expresivă? Iată-o în cea tendință de acapare a realității prin cunoașterea, al cărei partizan se declară Petru Dumitriu în „Cum trebuie să fie limba literară”, pledînd pentru „o forță a imaginației care-l face capabil pe scriitor să vadă tot, să știe tot despre subiectul paginii pe care o scrie”. O frază în aparență cu totul obișnuită, dar care, aplicată prozel lui Petru Dumitriu, ar putea constitui un prețios punct de plecare pentru un studiu dintre cele mai interesante. În genere, articolul acesta, privit mai îndepărtat, se arată a fi unul dintre cele capitale pentru descifrarea artei „Cronicii de familie”. Cine va analiza vedată nobilitatea rece, sobră (spre deosebire de cea luxuriantă și oarecum extravagantă din proza lui Matei Caragiale) a stilului și a imaginii practice de Petru Dumitriu, va găsi o bună indicație nu numai în preferința acți declarată pentru transparență, dar în chiar cele două sau trei excelente metafore. Comparativ cu acest articol, ultimul eseu „Răscure și drum” din „Contemporanul” mi se pare că exprimă o tonalitate modificată: reapare o anumite nervozitate speculativă, evidențiată din fraza supraaveghată, intelectualizată prin folosirea incidentalelor și prin renunțarea la cursivitatea spontană, elemente care reactualizează stilul prozilor din „Euri-dice”. Ar fi prematur să ne întrebăm dacă este vorba de o modificare propriu-zisă, de o evoluție sau, pur și simplu, de căuștiri, de încercarea unor noi formule stilistice cerute de un nou material epic. N-ar fi exclus să fie astfel, avînd în vedere că scriitorul se află tocmai în momentul elaborării „Biografiilor contemporane”.

Critica-critică nu se identifică cu critica-critică. Faptul nu dezavantajează pe nici unul. Dacă nu înțelegem critica de profesie, critica scriitorilor se bucură uneori de avantajul pe care îl dau raporturile sale intime cu creația de artă. A invita pe scriitor să se pronunțe în critica nu este decît un act de simplitate curioasă. Este în însuși interesul cunoașterii cit mai exacte a operei lor. Ceea ce explică și semnificativă este de obicei publicul larg întîmpinînd paginile de critică ale scriitorilor, avînd empiric convingerea că pîtrund pe această cale în laboratorul plin de secrete al creatorului.

Geo Șerban

Dumitru Solomon VILMA BADIAN „Feiță cu cozi”

MIHAIL SADOVEANU: „Anii de ucenicie”

este aliceva decît un om. Chiar superioritatea o explică prin atribute strict omenești. Anunci, pentru păstrarea imaginii pure a artistului, pentru realizarea comunicării exclusive prin operă, să renunțăm la biografie? Dar biografie, cu toată denivelarea pe care inerenț o produce, e necesară tocmai din nevoia noastră de a aduce genul la coordonatele comune, de a-l vedea în raporturile lui umane, în slîșit, de a-l înțelege. E o nevoie egoistă, dar în firea lucrurilor. Prin creație îl aflăm pe artist în planul său, prin ceea ce se scrie despre el îl aducem în planul nostru. Aici se produce de fapt înțelegerea în linii mari a creației (e vorba de natura ei). De aceea, și în cazul lui Sadoveanu, preponderent rămîne cîștig, căci nimic nu explică mai de săvîșit decît însuși condeiul marelui scriitor, și geneza dragostei pentru natură, și pasiunea neîstovită pentru fenomenul popular (om și creație), și formarea etică și intelectuală a celui care va ridica un monument impresionant în literatura noastră. În „Anii de ucenicie” găsești elementele, încă necontopite, ale filozofiei sadovene, izvoită din credința fecundată și trîncinei nelimitate a valorilor populare, din sentimentul identității omului cu natura. Alți tîrpat și căile care au dus la cristalizarea acestor concepții.

Există, înfin, o comunicare intimă, subterană a viitorului scriitor cu viitorul, elemente ale operei sale. Dacă însuși Sadoveanu nu ne-ar avertiza că este vorba de o omoză primară și deci, inevitabil, firescă, circulația această tainică pe care doar simțurile negale ale poetului a putut-o intercepta în întregime el, ne-ar fi suscitată cine știe ce explicații panteiste: „Toate minunile nouă ale vieții care se infășău ochilor se inscriu în mine ca niște hieroglife durabile; deasemenea auzul meu înregistrează acordurile delicate ori grave ale naturii, asociîndu-le imaginilor. Ceteam deci viața din jur-mi ca un primitiv”. Trezirea în lucruri sau, invers, trecerea lucrurilor în om, în creator, este de natura celei mai imediate participări, este aproape carnală și aproape (de ce atîtea prudențe și sceptice rezerve?) absolută. Înțelegerea se efectuează atunci luminoasă, penetrabilă la înfin, ca în contemplația propriei vieți: „Mă încorporez lucrurilor și vieții, am simțirea că totul trăiește în felul său particular: brazdă, stîncă, ferigă, tuș de zmeură, arbore și tot ce pare nemșior: faptul de a avea asemenea cunoaștere mă face să iau parte la viața tainică a stîncii, arborelui, zmeurei și ferigii. Cu atît mai virtos alănă această a vieții nenumerate se manifestă între mine și sălbăticiuni — zburătoare, gize și fiare; între mine și apele care curg, palpiți ori întind lucruri neclintite în soare și primesc în afundul lor rumeneala lunii pline. Iepurile care pornește de pe un hat, cu urechile date pe spate, și se salvează în spîlnări și-n rîpă, aruncîndu-mi o privire plezișă,

Dumitru Solomon

VILMA BADIAN „Feiță cu cozi”

„Anii de ucenicie” constituie prima încercare de monografie sadovenească. Deși incompletă (se oprește în 1914), autobiografia reconstituie aproape integral epoca de formație a celui care va crea „Frații Jderi” și „Zodia Cancerului”, „Baltagul” și „Nicoară Potocovă”. Această autodescriere a vieții efectuează o reducere a personalității, deoarece contactul prin operă este incomparabil mai elevat și recomandă în persoana autorului o înfin cu calități uimitoare, capabilă să-și dezvăluie teritoriul inaccesibile ale universului. Genul și-l reprezintă, prin fereastra creației sale, cu totul altfel decît și se infășăuază un muritor de rînd. Explicabil, Opera de geniu te apropie de creatorul ei, dar, în același timp, te îndepărtează, căci îți dă conștiința grandorii lui. Biografia nu descoperă atît trăsăturile particulare ale artistului (aceasta o face opera), cît cele comune: biologice, sociale, spirituale (în înțelesul educației). Biografia îi demonstrează că genul sau artistul, în general, nu

Un proiect de roman

Căscind fără jenă, editorul întreabă:
— N-ai un loc?
— V-am spus, nu în-
meze.

Culegea dintr-o
scrimieră resturi de
alune americane:

— Pierdem vremea în zadar, vii pen-
tru a noua sau a zecea oară să-mi
spui același lucru: mă apuc de scris.
Cinstit vorbind, nu înțeleg la ce îți
folosește plimbările astea. Ți-am re-
petat mereu: consider proiectul foar-
te interesant. Cred în talentul dumit-
le. Vreau să te văd publicat... A-
tunci?

— Adam se nemiști. Niciodată Camil
Podolea nu vorbise pe un asemenea
ton plictisit și indiferent. Camil sau
trist, sau sau rătăcios, omul acesta
și dovedise întotdeauna că dorește în
mod sincer să-l ajute, să-l încurajeze.
Spuse:

— E ultima mea vizită la editură.
Voi reveni aducând și lucrarea.
Redactorul își îmbrăca paltonul,
privindu-se în fereastră:

De altfel e și țirziu: trebuie
să plec. Nu te supăra pe mine. E
limpede că, aducându-ți opera, vei
fi bine primit. Cum să te ajut mai
mult? Minuți face numai Dumnezeu.
Adam se gândi: „Merg acasă și
mă culc. Cel mai nimerit lucru”. Știa
că o mînărie fără marginii îl va
cooperi de îndată ce va ieși pe
poarta editurii. Se va liniști, ca în-
totdeauna, dormind.

★

Dar, ajuns acasă, tîrziu se simți
mai hotărât ca oricînd să-și înceapă
scrierea romanului. „Trebuie!” Fără
o pornire curajoasă nu va putea în-
prăstia niciodată lenenia această la-
mentabilă.

Astăzi boeme și îndolență! Nici o
concesie prietenilor, plumburilor și
odihnei. În fiecare după-amiază va
petrece cîntec ori în fața mesei de
lucru. Zilnic, cel puțin zece pagini
de manuscris. 300, într-o lună! La
presiunea aceasta romanul va fi
prin vîrful creionului ca o sondă în
erupție. În două luni încheiate, 600
de pagini!

O înfiorare caldă, amețitoare, îi
străbuză corpul. Aproape mălmuțat de
sine, se așază la masă și scrie
prima frază a lucrării:

„Ion avea un picior mai scurt”.

Dar gîndul îi se întoarce la edi-
tor. Cum putea omul acesta de
treabă să-i spună de la obraz: „Nu
nu face numai Dumnezeu”. Să
caște fără jenă o oră încheiată, ron-
țind alune sarate. Ei bine, cum va
reacționa cînd va avea în față 600
de coli scrise? Strigînd de bucurie,
felicîndu-și? Nu, mai degrabă așa:

— „Ce-ai adus acolo, Adam? Un
dosar cu chitanțe și bonuri de plată?
Al scris un roman? Imposibil!”
Și va mesteca alune.

„Ion avea un picior mai scurt”.

Il avea din naștere. La țară, un om
inferm, bolnav, sau pederolat cu vreo
rusine, e condamnat să-și poarte ne-
rămurile o viață întreagă. Ca un sac
de pietre, prins de spate, Ion a
învațat de mic că e netrebnic, prost
și supus mîlei altora. Bărbat în
toată firea, stă pe lingă casă în-
grijind vitele și păsările, făcînd pe
dădaca pentru nepoții și frații mai
mici. Primăvara urcă la munte va-
cile și oile...

— „În locul vacilor, aș pune capre,
îi sfătuipe Podolea. Capra e mai sim-
bolică pentru sărăcie!”

Fie și așa. Urcă oile și caprele la
munte, rămînînd acolo luni în șir,
singur într-o colibă din crengi de
brad.

— „Căci firul epice se curma brusc. A-
dam nu vedea încă limpede ce anu-
me îl va determina pe olog să treacă
de partea cealaltă a muntelui. Cu-
riozitatea? Un îndemn subit? Ori-
cum, capitolul se va clarifica în de-
cursul elaborării. Nici Balzac, nici
Dickens nu prevedeau în primele
pagini ce se va întîmpla în urmă-
toarele. Literatura își are legile ei.
Eroii capătă treptat independență to-
tală, dictînd singuri autoulului desă-
șurarea evenimentelor...”

— „Așadar, Ion părăsește pentru prima
oară dincolo de creasta muntelui. La
poale, satul Măciș, Zgura, adunată
în pături peste sufletul său, începe
să se risipească.”

— „Familia ală și intervine”, îi
sugerează editorul.

— „Exact. Conflictul cu cei de acasă
îl va ajuta să-și dezvolte și mai
mult înțelegerea. Cîți bucurie pe

Podolea cînd va vedea inserate în
lucrări și micile lui sugestii. Un mo-
tiv în plus ca romanul să-l placă
mult.

— „Beavo, Adam. În două cuvî-
nte: romanul e extraordinar!”

Sau mai degrabă, folosind pentru
entuziasm, ca de obicei, o mimică în-
ghețată și cuvînte aspre, aproape
mînoase:

— „Mare pușlama! Cîți ani ai
pierdut făcă să scrii un rînd. Opera,
da? Ca să aduci abia azi oare a-
ceasta?”

— „Lucrarea e excepțională, te
felicit, dragul meu!”

— „Și va mîca alune. Sau va cere un
loc. Într-adevăr, făcînd Camil Po-
dolea n-a avut cîmbituri la el. L-a
cunoscut, spunîndu-i: „V-am adus un
proiect de roman, tovarășe redactor”
Iar el, neatent: „N-ai un loc dum-
nezeu?” Din primii bani luși pe
carte îi va cumpăra o brichetă.”

— „Plutind într-o reverie ușoară, A-
dam împinse conștient fabulația că-
tre un punct mai îndrăzneț: „Ce s-ar
petrece dacă însuși directorul edi-
turii ar găsi romanul deosebit de
interesant?” Și tîrziu își imagină
biroul la care acesta, agitat, ștergî-
du-și fruntea transpirată, va rosti cu
o supărare prefăcută:

— „Intîrzieră dumitale ne lucrăci
toate socotilele. Dar romanul va
apare neapărat anul acesta!”

— „Lin, aproape pe nesimțite, înțele-
gerea cu sine însuși se risipi. Adam
intră ca altădată într-o lume fereștă
a închipuirii, fără convenia, în care
visul se confunda cu realul, în care
voința sa acționa în surdina, redin-
dînd totul după plac.”

— „Se văzu la reflecție în zăra în care
vestea succesului va pătrunde și așeză
îl pușe pe Alecu Potînică să o aducă.
„Imposibil ca omul acesta să scrie
să nu aile primul!”

— „Ce spui, Adam, am zis că
scoti un roman?”

— „Fiindcă învidia îl va orbi și scrie
ce-a auzit cu adevărat: „Mihai Adam
scotea un roman excepțional!”

— „Du-te la dracu! În scurta vreme
se va simți mîndru dacă-și va scoa-
te palaria în fața lui.”

— „Dar Bratu? Bratu, îl va fel-
icită în schimb cu bucurie.”

— „Mă bucur sincer de victoria
ta.”

— „Așa cum e, Bratu răcnea un
băiat de treabă. Fricos, îngrijorat,
nedrept amant.”

— „Soful cel mare îl va vorbi și el.
Secretara va intra în birou, suspinînd.”

— „Adam, te înțeleg foarte bine.”
— „Intotdeauna pronunță numele re-
dactorului șef cu simțăminte și pre-
cauție. Ca să însușe teamă și res-
pect subalternilor? Sau dintr-o în-
căpșoară, mai curînd.”

— „Redactorul șef îl va aștepta la
birou. Înalt și gros ca un boabe.
Bînd turească și fumînd țigări che-
rezești. Vanitos și îngimbat cum e,
se va simți deranjat de succesul căr-
ții sale. Și va considera că-și reface
autoritatea șerbă, mîcar în feișt
acesta bînd turească și fumînd țig-
gări străine.”

— „Cum îți merge? Te-am che-
mat să discutăm liber despre una,
despre alta. Ce mai face mama, era
parcă bolnavă?”

— „Căci mîndria îl va împiedica să
pomenească încă de la început de
roman. Abia apoi, amintindu-și „în-
tr-o doară”:

— „Cu cartea dumitale, ce se
aude? Scriai încă ceva?”

— „O veți zări foarte curînd în
librării!”

— „Atunci trebuie să mă supăr.
Te-ai ferit să-mi spui la vreme? De
ce ai tă neîncredere în mine, dragul
meu?”

— „Pe urmă... mereu surprize. Ne-
mai potemît cum zboară vorba. Cine
nu te aștepta, a aflat. Mihai, portarul
blocului, bătrînul acesta pe jumătate
analfabet, întreabă:

— „Cît să mai treacă pînă vedem
în galantari cartea dumneavoastră?”

— „De la cînd prin ce împerejură a
auzit, numai Dumnezeu știe. A doua
zi, spălătoreasă!”

— „Feița la mă rugat să-și aduc
cartea dumneavoastră. Cîtește foarte
mult fetița mea.”

— „Numai Sidonia nu va afla nimic.
(Căci Adam oștă îndelung, îndesîn-
du-se pe scaun).
— „Îmbătat cu promisiunile și pla-
nurile curtezanului ei, nu va avea
ochi și urechi decît pentru el. Să-
i spună? La ce? Va afla evenimentul
literar al anului abia în ziua apariției

cărții. La fel ca toată lumea. Pînă
atunci se vor întîni ca de
obicei, stingheri, ca doi stră-
ini și vor vorbi nimicuri. Poate
o va întreba:

— „Ce-ți mai face doctoratul?”

— „Iar ea va răspunde, rîzînd ca
întotdeauna o fată plictisită, obosită:

— „Tot nu vrei să înțelegi. Ți-am
explicat de atîtea ori: omul acesta
îmi face curte. Se ține scări de mine.
Ait. Te iubesc pe tine și nu pe el.”

— „Omul acesta îmi face curte”. Da,
și o spune fără rușine. Simplu, apro-
pe legal, doctoratul cu „lă” și cabi-
net, s-a vîrit între ei doi. Între Sido-
nia și Mihai, romanticii și vîtoroșii
îndrăgostiți de altădată. Pentru care
un simplu salut, aruncat de un străin,
o vorbă nechibzută sau o întîrzieră
de cîteva minute — ar fi prilejuri
cele mai amolite motive de gelozie
și suferință. Dar...

— „Că are bani, diplomă și vîitor?
Imi convine mai bine un om ca tine.
Nu mă interesează altceva.”

— „Probabil că domnul doctor întîrzi-
cu cerșetea în căsătorie. Așteptîndu-
l, Sidonia va continua să facă plenas-
le, sporîndu-se prietenului intim:

— „Nu pot să mă sinucid singură,
măritîndu-mă cu Mihai. Ce am de
așteptat de la un reporter obscur și
gelos. O viață chinată și un salariu
de? Mi-e mila de ei, adevărat. Dar
între-o zi va trebui să-și spun adio.”

— „Prietenie intimă”, care îi vor șopti
între ei, îndemîndu-l să o alunge
fără întîrzieră. Ce porcărie!

— „Îl jacaui în fața contururii came-
rei. Tristetea îl desfacea treptat. Vise-
rea. Aduse la reperaală o idee în-
drăznească!”

— „Cartea aproape tipărită va ajunge
în mîinile unui mare critic. Bînul
Podolea va rugat să o citească.
(Dar se gîndea la Sidonia).
— „Char pe biroul profesorului Ale-
xandrescu va așinge.”

— „(Tot î se mai legăna în fața chipul
ei stîdător).
— „O va citi și va fi mai mult decît
entuziasmat!”

— „(Camera și tristetea se estompa
fără).
— „Ca o săptămîni înainte apariției,
pe o pagină întreagă a „Gazetei Li-
terare”, un articol scris de Alexandru
Alexandrescu.”

— „Am plăcută ca fiind conștient,
să așezî într-o linie în arena litera-
turii...”

— „Dar nu, acesta nu e sfîșul lui
Alexandru Alexandrescu. Poate așa:
— „Născut talentat se împun urcoi cu
o invenționare neașteptată. Iată, de
cînd m-a fost adus manuscrisul
său tînar zărnit, pe nume: Mihai
Adam. De la primele pagini...”

— „Elogii peste elogi...”

— „(„Contemporanul” o recenzie
semnată de un critic cu șose:
— „Teorie și nu cosmogonic, exotice
și nu intravăbul, romanul lui Adam
expiază o veche...”

— „Tot cu termeni din aștia. Dar foarte
pozitivă recenzia. O editură din Mos-
cova cere dreptul de a-i traduce car-
tea. Victoria înmărmurește ultimii
sceptici.”

— „Tipărită și în franjezește, cartea
ajunge la Paris. În „Les Lettres
Françaises”, un articol:

— „Sărmane domn Chassidoux, co-
merciant de critice, sărmane La Fon-
taine (Adam nu găsisse la reperaală
alt nume) îngroșat de vinuri „Beau-
jolais”! Bișii burghezi cu inimă de
soricești și creier de struț. Mereu în-
consistență și neînțelegere în tratul vo-
stru gospodăresc. Cartea romanului A-
dam aduce o nouă lovitură de fră-
net (un nouveau coup de foudre).”

— „Prietenul său Schneider îi va arăta
gazetele nemțești. Titluri mari: Er-
holen, bevolen, anschluss, wunderbar...
și printre cuvintele acestea neînțelese
numele său: Mihai Adam. Sau Michel
Adam.

— „Un ziar suedez propune premiarea
cărții...”

— „(Căci Adam simți că fantezia îi s-a
întins spre un pînc prea semei, care
începe să-și subțieze reveria, readu-
cîndu-l la realitate. De aceea mută
la reperaală visarea într-o lume mai
apropiată de fire și reușită).
— „Ce va spune mama? Mama va sosi
de la Sebeș singură.”

— „Tata suferă iarna de urechi și sci-
atică.”

— „Cine va plînge cel mai mult?”

— „Sidonia, iubita oficială a poetului
ee va boci în vîzul lumii zi și noapte.
Așa se cade. Pe urmă se va mărita
probabil cu doctorașul. Rămînînd, în
schîmb, în ochii tuturor, iubita lui
Adam.

— „O vor chema pretutîndeni, consi-
derînd-o cea mai în drept să istori-
sească amănunte din viața intimă a
marelui dispărut. Ea, cea mai strălîc-
ită și mai îndepărtată ființă de frămîn-
tările și planurile sale literare. Ego-
lista și frivolă Sidonia, care n-a cu-
noscut în nici un chip visele și tris-
tețile sale zilnice. Dar așa va fi...”

— „Sidonia va accepta desigur, măgu-
lită. Grupuri de vizitatori, umili și
consternați, o vor urma în camera
aceasta. Le va arăta stîloul, masa,
scaunul său preferat. Manuscrise ne-
terminate, caietul cu notații filozofice.
Albumul cu fotografii: Ea și el la
munte. Ea și el la mare. Ea și el
pretutîndeni. Unil vor dori să știe:
— „Cum își petrecea vremea cînd
nu scria?”

— „Jucam ore întregi remy” (ce
gogomănie, jocul acesta i-a fost prof-
fund antipatic!) Avea și o voce
plăcută. Imi cînta de multe ori la
mandolină (altă năzbitie! Reedîndu-
l, se va gîndi probabil la Vico
Toriani).
— „Alții vor întreba:
— „Ce soritori preferați citea?”
— „Proastă și incultă cum e, îi va fi
greu chiar să inventeze un răspuns:
— „Mulți! Toți cei mari.”
— „De fapt și alți nechemaj se vor
întreba să aducă comunicări despre
viața sa particulară. Pînă și Alecu
Potînică! „Amintiri despre prietenul
meu Adam”. Ce neștinare!
Redactorul șef se va lăuda:
— „Puțin au bănuit talent adevă-
rat la Adam. Eu am avut întotde-
una certitudinea că va ajunge cele-
bru.”

— „A ajuns oare romanul meu și
la Sebeș? În casa venerabilului pro-
prietar Traian Adam?”

— „De ce ești rău, Mihăiță?”

— „Sper că tata a citit-o. Ce face?
Stă cu degetele vîrite sub jiletică și
perorează: „Dragul meu, ascultă-mă,
eu îți doresc numai bine. Dar, pen-
tru Dumnezeu, meseria de scriitor nu
e o meserie! Arată-mi un scriitor
care și-a făcut casa, și-a încheiat o
familie. Care își ține o pasăre și un
porc în curte. Aci la Sebeș, de pildă.
Nu rîde, băiete, viața nu e cea pe
care o crezi tu. Ai 23 de ani. Nu e
drîzu să te înscrii la medicină. Ascul-
tă-mă, Mihai, și înțelegem-mă că-ți
vreau binele.”

— „Biate mamă! Va plînge toată ve-
mea, îmbrășîndu-l!”

— „Și nu îi supărat pe tata. De
ajuns că se căiește singur pentru tot
ce-a spus.”

— „Iar Sidonia? Va reveni. Supasă
și mieroasă ca orice femeie învîsă.
Ce mult pot face lacrimile unei femei!
Și cîta blîndețe și genozitate poate
aduce gloria în sufletul unui bărbat.
— „Ce-ți mai face doctorașul?”

— „Interesant, figura acestuia nu-l mai
supără. Pistruii și risul său lăbărțat
îi sînt aproape simpatice. Înfrîndu-
l, îl va saluta cu amabilitate:
— „Da, poți să mă vizitezi oricînd.
Nu, dragă, nu mă incomodezi deloc!
— „Caut, înnebunînd, ediția carto-
nată a cărții dumneavoastră.”

— „Treci pe la mine, S-ar putea să
mai am vreun exemplar.”

— „Mi-a plăcut enorm!”

— „Comentariile diferă de la om la
om. Sidonia face pe geloasa:
— „Descrii așa de frumos învîță-
toarea aceea tînară, încît aproape mi-e
teamă că te-ai îndrăgostit de una
la fel!”

— „Moș Mihai, căruia i-a citit cartea
nevastă:
— „Greu i-i omului născut cu be-
teșug la picior. Am avut și eu un
frate olog din naștere. Vai de zilele
lui!”

— „Coca, dactilografa, aceea care cu-
moaște pe de rost numele tuturor ar-
tiștilor de cinema și teatru:
— „Cum potrivești, zău, cuvintele, de
sună așa de minunat. Am încercat
și eu... A ieșit o prostie. Mi-e și ru-
șine să vă arăt. Trebuie să ai talent
nu glumă!”

— „În tramvai, doi domni cu căciuli
de astrahan:
— „Cîți ani să aibă Adam asta?”
— „Douzeci și trei!”
— „Nu ști cine-i scrie de fapt ro-
manele?”

— „Mama:
— „Cum a putut să stea Ion cu
piciorarele goale în ghețării aceea?...
Dar te trage numai un curent și gata
ai răcit. Bîatul de el...”

— „Tata:
(Dar pe tatăl său nu putu să-l vadă
vorbînd și apreciîndu-l cartea. Îl așe-
ză atunci în sala în care va avea loc
decernarea Premiului de stat).
— „O sală mare cu draperii, candelabre,
lămpuri și moचेte vîșnii.
(Adam văzuse una asemănătoare la
Centrocop. Imagina solemnitatea în
ea). Toți îl vor strînge mîna, zîmbin-
du-i. Și mama va povesti pe urmă:
— „Cu Mihăiță au zăbovit cel mai
mult!”

— „De Anul Nou, va fi printre cei de-
corați cu Ordinul Muncii clasa I.
(Tot sala Centrocopului. Nu izbutea
să sîtueze festivitatea în altă parte).
Va fi chemat la Paris pentru de-
cernarea unui premiu internațional de
literatură (Dar începerea rămăsese
aceasi).

— „Apoi alte romane — alte succese.
Bani mulți.
Căsuță proprie:
Mașină. O „Skodă”, nu o „lă”!
(Vlăgu cu presupunerii îndrăznețe
toate compartimentele vieții și ale în-
chipuirii, pînă simți că nu mai gă-
sește nimic deosebit. Imaginile începu-
ră să-i pălească și pierdură tîria
de a-i mai împraștia în suflet bucuria
aceea luminoasă.

— „Mîntea sa înfrigurată bișbi la repe-
zeală după o idee în stare să opreas-
că destrămarea visului său.
— „Între-o zi, în plină înerețe și glo-
rie, va muri. Da, un accident stupid
și marele romanțier Mihai Adam va
muri.”

— „(Născociri proaspete începură să-
încălzească. Dar o fîrimă a conștiin-
ței îi rămase acum trează. Atît cit
să-și facă să simtă toată vremea că
moartea e inventată, lustră ca simplu
pretext).

— „Cine va plînge cel mai mult?”

— „Sidonia, iubita oficială a poetului
ee va boci în vîzul lumii zi și noapte.
Așa se cade. Pe urmă se va mărita
probabil cu doctorașul. Rămînînd, în
schîmb, în ochii tuturor, iubita lui
Adam.

— „O vor chema pretutîndeni, consi-
derînd-o cea mai în drept să istori-
sească amănunte din viața intimă a
marelui dispărut. Ea, cea mai strălîc-
ită și mai îndepărtată ființă de frămîn-
tările și planurile sale literare. Ego-
lista și frivolă Sidonia, care n-a cu-
noscut în nici un chip visele și tris-
tețile sale zilnice. Dar așa va fi...”

— „Sidonia va accepta desigur, măgu-
lită. Grupuri de vizitatori, umili și
consternați, o vor urma în camera
aceasta. Le va arăta stîloul, masa,
scaunul său preferat. Manuscrise ne-
terminate, caietul cu notații filozofice.
Albumul cu fotografii: Ea și el la
munte. Ea și el la mare. Ea și el
pretutîndeni. Unil vor dori să știe:
— „Cum își petrecea vremea cînd
nu scria?”

— „Jucam ore întregi remy” (ce
gogomănie, jocul acesta i-a fost prof-
fund antipatic!) Avea și o voce
plăcută. Imi cînta de multe ori la
mandolină (altă năzbitie! Reedîndu-
l, se va gîndi probabil la Vico
Toriani).
— „Alții vor întreba:
— „Ce soritori preferați citea?”
— „Proastă și incultă cum e, îi va fi
greu chiar să inventeze un răspuns:
— „Mulți! Toți cei mari.”
— „De fapt și alți nechemaj se vor
întreba să aducă comunicări despre
viața sa particulară. Pînă și Alecu
Potînică! „Amintiri despre prietenul
meu Adam”. Ce neștinare!
Redactorul șef se va lăuda:
— „Puțin au bănuit talent adevă-
rat la Adam. Eu am avut întotde-
una certitudinea că va ajunge cele-
bru.”

— „Cine va plînge cel mai mult?”

— „Sidonia, iubita oficială a poetului
ee va boci în vîzul lumii zi și noapte.
Așa se cade. Pe urmă se va mărita
probabil cu doctorașul. Rămînînd, în
schîmb, în ochii tuturor, iubita lui
Adam.

— „O vor chema pretutîndeni, consi-
derînd-o cea mai în drept să istori-
sească amănunte din viața intimă a
marelui dispărut. Ea, cea mai strălîc-
ită și mai îndepărtată ființă de frămîn-
tările și planurile sale literare. Ego-
lista și frivolă Sidonia, care n-a cu-
noscut în nici un chip visele și tris-
tețile sale zilnice. Dar așa va fi...”

— „Sidonia va accepta desigur, măgu-
lită. Grupuri de vizitatori, umili și
consternați, o vor urma în camera
aceasta. Le va arăta stîloul, masa,
scaunul său preferat. Manuscrise ne-
terminate, caietul cu notații filozofice.
Albumul cu fotografii: Ea și el la
munte. Ea și el la mare. Ea și el
pretutîndeni. Unil vor dori să știe:
— „Cum își petrecea vremea cînd
nu scria?”

— „Jucam ore întregi remy” (ce
gogomănie, jocul acesta i-a fost prof-
fund antipatic!) Avea și o voce
plăcută. Imi cînta de multe ori la
mandolină (altă năzbitie! Reedîndu-
l, se va gîndi probabil la Vico
Toriani).
— „Alții vor întreba:
— „Ce soritori preferați citea?”
— „Proastă și incultă cum e, îi va fi
greu chiar să inventeze un răspuns:
— „Mulți! Toți cei mari.”
— „De fapt și alți nechemaj se vor
întreba să aducă comunicări despre
viața sa particulară. Pînă și Alecu
Potînică! „Amintiri despre prietenul
meu Adam”. Ce neștinare!
Redactorul șef se va lăuda:
— „Puțin au bănuit talent adevă-
rat la Adam. Eu am avut întotde-
una certitudinea că va ajunge cele-
bru.”

— „Cine va plînge cel mai mult?”

— „Sidonia, iubita oficială a poetului
ee va boci în vîzul lumii zi și noapte.
Așa se cade. Pe urmă se va mărita
probabil cu doctorașul. Rămînînd, în
schîmb, în ochii tuturor, iubita lui
Adam.

— „O vor chema pretutîndeni, consi-
derînd-o cea mai în drept să istori-
sească amănunte din viața intimă a
marelui dispărut. Ea, cea mai strălîc-
ită și mai îndepărtată ființă de frămîn-
tările și planurile sale literare. Ego-
lista și frivolă Sidonia, care n-a cu-
noscut în nici un chip visele și tris-
tețile sale zilnice. Dar așa va fi...”

— „Sidonia va accepta desigur, măgu-
lită. Grupuri de vizitatori, umili și
consternați, o vor urma în camera
aceasta. Le va arăta stîloul, masa,
scaunul său preferat. Manuscrise ne-
terminate, caietul cu notații filozofice.
Albumul

RAZDACCINIILE

CAP. XVIII

CA ROUA DIN CIMP

Măruntle erau bordelele. Arborii, goi și negri erau. Noroiul ineca ulițele. Văia, ne izbea și ne usca obrazii vântul. Pogorîsem din mașină și pe șoseaua ce nu mai fusese pietruită de mulți, picioarele ni se afundaseră în ciză. Oamenii erau imbrăcați rău. Mulți dintre ei aveau chipurile scofocite, dar și pe acele chipuri scofocite se mai vedeau urme de frumusețe

tru popor... Partidul va căuta împreună cu voi toți leacul cel mai bun. Vom construi împreună o țară nouă și o lume nouă. Le înfățișai, pe înțelegerea lor, programul partidului, și le cerui să-l sprijine. Cum oamenii mă ascultau atenți, mă înflăcărai. Se încălziră și ei recunoscând din limbajul și din sinceritatea mea că, desi de pe lângă Dunăre, simt totuși unul de-al lor. Le vorbii despre satele de lângă

șului Trandaf, primarul, să nu mă strige la noi? Strigă la noi, de cind a ajuns primar, ca un vătaf boieresc. Și înainte era mioros, vorbea blând, puteai să-l crezi sînt. Acum bea și strigă la noi. — Ne-am săturat de vătafi boieresci. — Sistem și noi oameni! — Și tovarășul Alecu, secretarul organizației raionale, pentru ce umblă încrunțat de parcă mereu îi ningea și-i ploaie? De ce a uitat să ridică

Moșneagul tăcu citeva clipe. Mă streșeli iarăși cu ochii și-mi aruncă încă o întrebare: — Atunci tovarășul Oros e partidul? — Nu. Nici tovarășul Oros nu e partidul. — Iși pleptăna barba cu degetele, se scărpină la ceafă, se supără și-a bi-nolea. — Dumnezeu nu ești partidul. Oros nu e partidul. Atunci cine e partidul? Așa despre care tot vorbiți și pe care nimeni nu-l vede? Cînd vine Tăpou nu spune: „Eu sint partidul liberal”. Cînd vine Tirnavu nu spune: „Eu sint partidul liberal”. Cînd vine părințele Lăsiărescu nu spune: „Eu sint partidul liberal”? A? Răspunde-mi, tovarășe: cine e partidul comunist? Despre care tot vorbiți și pe care nici unul dintre noi nu-l vede?

gură. Moșteșugul ei mi-o aminti pe matusă-mea Bizărca. Albie de porci îi făcu. Omulețul rămase năuc. O privi și o ascultă. Cînd nu mai putu îndura, izbucni: — Dar ce-ai cu mine, Ștefano? Iși zise ceva? De ce-ai sări țandără? Femeia, și mai înțepată, și mai mi-nioasă, se viri în el. Omulețul făcu cîtiva pași de-a-ndaratele. Spuse domol și cu frică parca: — Dar ce-ai făcut, femeie? Ce-ți zisei, femeie? De ce-ai sări țandără, femeie? Ce e cu tine, Ștefano? Ce te-a apucat, Ștefano? — Femeia nu se temu de ciomagul pe care se părea totuși că-l cunoaște. Se viri și mai zise în omulețul îndepărtat, eram gata să credem că dintr-un moment intr-atul se vor în-căiera. Ne și pregăteam să sărim să-i despărțim. — Cum, ce mi-ai zis, omule? Cum, ce mi-ai făcut, omule? Cum de ce mi-a sărit țandără, omule? Păi nu sint și eu partid, omule? Păi nu sintem noi, toți săracii, partid, omule? Cum poți tu să te îndoiști de noi, omule? Auzii-l, lung pe bărbatu-meu! Că noi o să ne înșelăm pe noi! Că noi o să ne mințim pe noi... Că noi o să ne ducem cu vorba pe noi. Că noi o să ne schimbăm și-o să uităm de noi...

nu culeză să-l ridice. Oamenii inter-veniră să pună capăt certei. — Are dreptate mureea, Agapie. Că nu vrei să te inscrii în partid, treaba ta. Partidul nu trage pe nimeni de mîncă. Dar să te îndoiști de partid, să bănuiești tu partidul nostru că ar semăna cu toate celelalte, de, nu se cuvine. Stă cu rușine, Agapie. Cu mare rușine stă, Agapie. — Mureea îi sări iarăși în față: — Se îndoieste de noi Păcătoșul! În schimb stă toată ziua la circiumă cu omul lui Tăpou și-al lui Tirnavu. — Bea, none Agapie! Mai bea, none Agapie! Și zi așa, none Agapie? Iți țasași nevasta să se inscrie la comu-niști? Se ia după Gâlbează. Intr-o parte a cîntarului noi toți și aproape toată țara. Și în cealaltă parte Tăpou și Tirnavu și Gâlbează și alții de-aceiași teapă... Și bărbatu-meu stă și el lînga ei și te lînge bidăle... Să știți, tovarăși, că dacă bărbatu-meu nu-și bagă mințile în cap, tovarăși, eu una nu-l mai primesc nici să-mi calce în arse necum să-mi intre în casă, tovarăși. Pinea și sarea nu mi-o mai împart eu cu unul ca el, tovarăși, dacă nu-și bagă mințile în cap, tovarăși. — Careva din mulțime o întrebă: — Nici partid n-o să-l mai împărți cu el, Ștefano? — Nici partid, zău, răspuse Ștefano, nici partid, zău. Asta mi-e crucea. Mi-e scribă de Agapie. — Omulețul îndesat mirii: — Te scribă înșe, de mine... — Mi-e scribă, Agapie. Și dacă nu te îndoiști, te las, Agapie. — Mă lasă tu, pe mine. Mă lasă. — Te las, Agapie. Zău. Asta mi-e crucea. — Pe cînd ne pregăteam să nechem adunarea, să întorcem mașina și s-o apucăm spre Iești, văzurăm venind către noi, călare pe un cal înalt și costeliv, șarg, o cucoană care purta pantalonii și cizme. De departe cuoana părea mărunțică și groasă. Din apropiere, băgai de seamă că e do-coșată. Avea ochii mici, șireți, și un nas mare, borcanat care părea lîpt de fața gâlbeie, rotundă și buclată. — Domnișoară... — Ajunse lînga noi, sări jos de pe cal cu destulă sprinteneală și ne zîmbi: — Bună ziua... tovarăși. — Cițiva riseră. Unul spuse: — Haha! Domnișoara Anghelii a devenit... tovarăși... Haha!... — Cocoșata ridică din umeri, își mențiu zîmbetul și-i întinse mîna lui Oros: — Imi dați voie, Teja Anghelii. Imi întinse și mie mîna cu același ceremonial. — Imi dați voie, Teja Anghelii. — Imi pare bine. — De ce-ți pare bine? Mi se pare că pe dumneața te-am mai văzut cîndva. Erai jurnalist. Veniai pe la țara cînd erau crize de guvern. Cî-ne-ar fi crezut... Cine-ar fi crezut că așa de repede o să se întoarcă lumea cu fundul în sus... — De, domnișoară. Unii au crezut... Ba și-au pus și viața la bătaie pentru această credință a lor. — Poate, imi răspuse, — Îi văzu pe bărbatul Ștefanel: — Ce mai faci, Agapie? Nu ai mai venit de mult pe la curte. Să mă vîi pe la mine pe la curte, Agapie. — Ștefana o întrebă: — De ce să mă vîi pe la dum-

neata pe la curte, domnișoară? Ca să-mi dai să mă mîncească terci? — Pe vremurile astea e bun și terciul, Ștefano... Mulți nu-l au și li s-ar scurge ochii după el dacă l-ar vedea. — Iși bătea încet cizmele lustruite, cu cravașa. — Tovarăși, ne spuse, aș vrea să vă fac o reclamație. Să mergem undeva să fim numiți între noi, ca să putem vorbi. — Unde să mergem? o întrebă Oros. Nu avem unde să mergem. Să vorbim aici. Nu avem pentru ce ne feri de tovarăși. — În definitiv, spuse domnișoara Teja Anghelii, aveți dreptate. Putem vorbi și aici. N-am ce ascunde. — Aruncă totuși o ochire în jur și începu să ne vorbească încet. Ni se plîse de săteni. Ni mai voiau să vină la curte. Voie să țină slugi, nu mai avea. Atunci, cum să muncească ea, o fată singură, cele cincizeci de hectare care-i fuseseră lăsate după ex-propierea din '45? Ba încă autoritățile o mai obligaseră să dea și anu-mite cote. De unde să dea cote de cereale, dacă aceleași autorități îi interziceau să-și muncească pămîntul cu mîna străină? Se petreceau în țară și acolo, la ea în sat, la Osica, lucruri pe care capul ei nu le pricepe. — Vreți ca pămîntul să fie muncit? — Nu. — Atunci cum să mă descurc? — Cum te-o pricepe, domnișoară. Dar slugi nu mai poți să îi. — Procedați așa ca să mă siliți să dau și aceste cincizeci de hectare țărănilor. — Fără îndoială, spuse Oros. Ați ghicit. De altfel noi am spus-o mereu: pămîntul trebuie să fie numai al celor ce-l muncesc. — La început sătenii cîlușeră urechile și ascultaseră. Din respect pentru Oros însă anul cîte unul începuseră să se mai depărteze. Se mai depăr-tase și Agapie scîpînd astfel de apriga gură a nevastei. Dar Ștefana venise chiar lînga noi, auzind plîngê-riile domnișoarei Anghelii și duse-se mîna la gură și cu cît domnișoara Anghelii vorbea mai mult, cu atît pe obrazul ei se scria o mirare mai mare. Mă temui ca nu cumva să înceapă s-o ocărășcă și pe proprietă-reasă cum îi ocărășcă pe bărbatu-său. Ștefana însă mă dezamăgi. Ascultă răspunsurile pe care Oros i le dădu domnișoarei Anghelii și, gîndindu-le probabil nesatisfăcătoare, spuse și ea cu glasul cel mai potolit din lume: — De, domnișoară! Noi, oamenii din Osica, nu avem ce-ți face. S-au schimbat timpurile. Nu mai e ca pe vremea cînd tăiați dumitale era mi-nistru. Acuma fiecare dacă vrea să trăiască trebuie să muncească. Dum-neata, putere să muncești nu ai. Noi ne întrebăm de ce mai întirzi pe aici. Ce-oi mai fi așteptînd... Ce-oi mai fi vînd... Lasă-ne pămîntul și-ți dă-te cu Dumnezeu. — Domnișoara Teja Anghelii nici nu se osteni să-l arunce o privire. — Gîndește-te, tovarășe secretar. Transmite mai departe ce te-am spus. Sintem romîni. Va veni o zi, care poate că nici nu este prea de-

Copiii purtau zdrențe și veniseră des-cuți însă erau vioi și unii chiar plîni de veselie. Se uitau la noi și mai ales la mașină cu ochi mari, curiosi. Cițiva mai mărșori se apropiară de mine și-mi pipăiau mîna lăua de pie-le. — E bună, spuse unul. — Bună, dar cam jagardită, adău-gă altul. — Unul blond, cu părul ciuflit, mă întrebă: — O porți de mult, nene? — De vreo douăzeci de ani, răs-punsui. — Copiii se mirară: — Strănică!... O s-o mai porți zece. — Poate. Dacă mai trăiesc zece ani. — De ce să nu trăiești? Ești de la oras. Mănînci pine. Bunticul a mîncat numai mămăligă și-a trăit o sută de ani. Dacă nu-l sleia seceata mai trăia și acum. — La voi au murit mulți oameni de foame pe timpul secetei? — Oho!... — După ce vorbi și se sfătui îndelung cu sătenii, tovarășul Licu Oros mă prezentă: — Candidatul nostru. — Numai de zîmbet nu-mi ardea. Totuși zîmbi. Zîmbiră și oamenii. Oros mă spuse: — Fecior de țărani, de pe lîngă Dunăre. — Imi căutără cu privirile obrazul. Imi căutără și mințile. Mi le văzură subțiri și cu degete lungi, lungi... Se îndoiră. Unul răbătui: — O fi!... Dar nu prea seamănă. — Altul ridică glasul cu supărare: — Dacă e de pe lîngă Dunăre, de ce nu a candidat acolo? Sint destule sate pe lîngă Dunăre. Să li candidai în satul lui, unde îl cunosc oamenii. Noi nu știm nimica despre dumneață. — Unul încecă să-mi ia apărarea, u-nul singur. — Dacă știe tovarășul Oros în-ceamnă că știe partidul. Ne ajunge. — Ba nu ne ajunge deloc. Vrem să știm și noi. — Mîine, să zicem că-l votăm. Poimîine pleacă la București. Pe ur-mă știm noi dacă mai calcă sau nu pe la Osica? — Am li avut nevoie de un om pe care să-l cunoaștem. — Și care să ne cunoască. — De cineva care să stea cu ure-ștea plecată spre inimile noastre. — Tovarășul Oros spuse: — Partidul... — Nu-i derațat timp să sîrșească. — Partidul ar fi făcut bine dacă ne întreba și pe noi mai înainte... Nu acum, în ajunul alegerilor cînd nu se mai poate schimba nimic. Ge să facem noi acum cu dumneață? — Văzînd că unii sînt porniți pe ticalăla iar ceilalți ascultă și pri-vesc fără să intervină, Oros mă în-demna să încerc să-l cîștig. — Știu că nu sînteți dușmani, mi le apusei. Sînteți numai niște oameni recățăți și cu inimile încercate cu du-rere. Să vedem de unde vin necazu-riile voastre și de unde izvorăște du-rerea voastră care nu e numai a voastră ci aproape a întregului nos-

Dunăre și de oamenii care trăiseră și care trăiau acolo. Evocai cîmpurile nemărginite, cu pămînt negru și gras, acoperite de lanuri de grâu. Să-tenii flămînziseră acolo, cum flămîn-ziseră și ei aici, între dealurile roș-cate și tipoașe. Le amintii de răscoa-lele fărîșite încete în singe. Le a-mintii de războiele prin care trecu-sem cu toții și care goliseră satele de bărbaji. — Sulerințele pe care le înduram încă, lipsurile cărora încă nu le puteam face față nu erau oare urmările ră-zboiului din care abia ieșisem? Și-i mai întrebai: — Cine au fost vinovați pentru toate acestea? — Imi răspunsură ca un singur om: — Boierii... Boierii și domni care au condus țara... — Începurăm să ne înțelegem. La ur-mă le făgăduii că voi veni cît mai des în mijlocul lor. — Aici, nu prea le credem. Cînd vă caută omul pregătiți ședințe, ori vă aflați în ședințe, ori sînteți ocu-pați cu discutarea hotărîrilor pe care le-ați luat în ședințe... — Dar după ce ne judecați voi? — Vă judecăm după tovarășii din satul nostru. — Poate că aveți dreptate, le spu-sei. Dar voi nu aveți nici o vină? În organizația de bază a partidului ar trebui să se inscrie cei mai buni din-țre voi, cei mai cinstiți, cei mai pri-ceptui, cei mai harnici. Iar dintre aceștia să fie aleși la conducere frun-tașii. — Ne temem de ședințe. Ședințele fură timp cu vorbăria lor. — Ne temem și de muncă. Partid-ul le cere comunistilor să muncească mult mai mult decît ceilalți. — Dar atunci, ziseți, ce putem face noi? De unde să găsim comunisti buni pentru toate satele și pentru toate orășelele țării? Oamenii buni de care aveți nevoie trebuie să-i găsiți între voi, trebuie să iasă dintre voi. — Așa e... Așa e... — Mă bucurai că-i văd pornii pe cri-tică. — Criticăi-le, le spusui. Vrem să învățăm din critica voastră. — Nu o să mi se întîmple nimic după ce plecați dumneavoastră? To-varășii de la Osica nu prea rabdă critica. — Oros îi asigură: — Dar noi unde sîntem? O să fimem bună legătură cu satele. — Să vă audă Dumnezeu. — Ne critică cu asprime pentru gre-șelile noastre, pentru unele măsuri pe care le luam țara în pripă, pentru altele pe care le întirzim ori nici nu ne gîndeam să le luăm. — N-avem petrol pentru țâmpli. Sîm seara pe întineric ori ne alu-măm ochii cu lumînări de seau. De ce nu ne trimiteți la timp petrol? — Și opincii! Avem nevoie de opincii. De ce nu ne trimiteți opincii? — Ne spunetei să ne trimitem cop-iii la școală. Li trimitem. Dar nu se găsec cărți. Nu se găsec caiete. Nici creioane nu se găsec. Cum să învețe copiii care fără cărți, fără caiete, fără creioane? — Și de ce nu-i spunetei tovară-

Am ajuns să ne speriem de dum-nealul. Cînd aflăm că vine în sat, ne ascundem. Se uită la noi de parcă ar vrea să ne mîncească. Oare așa trebuie să arate la față un co-munist? Nu ne vine să credem. — Vol ce spunetei de toate acestea? — Întrebările, unele mai dure decît altele, curseră giră. — Oros încecă să-i lămurească asupra lipsurilor. — Nu avem pretutîndeni oameni pricepuți. — Căutați mai bine, i se răspunse. Arătați-le oamenilor mai multă în-credere. Cîntăriți prea mult oamenii și uneori îi luați lînga voi tocmai pe cei ce merita mai puțin. Pe lingu-șitori. Pe prefăcuți. — Uneori, zise Oros, ne folosim de oameni care ni se par a fi cinstiți și harnici. Apoi băgăm de seamă că ne-am înșelat. Unii ne sabotează. Al-ții fură. — Impușcați-i, strigară oamenii. Impușcați-i și pe sabotorii și pe hoți! — De ce nu-i impușcați? — Nu cumva vă este milă de ei? — De noi trebuie să vă fie milă, nu de hoți și de sabotori. De noi trebuie să vă fie milă. Că noi semă-năm, noi culegem, noi creștem vite... — Ne împiedică legea să-i impuș-căm, spuse Oros. Ii judecăm, cînd li prindem, și-i trimitem la pușcărie. — Legea? Vă împiedică legea? Schimbați-o. Aveți puterea s-o schim-bați. — Sătenii murmurau, se frîmtau. — Nu se poate să suferă o țară întreagă din pricina hoților și a sa-botorilor. — Impușcați-i!... — Busuleaga se ține de brîu cu moșterii. Noi îi hănuim și cîntea. De ce-i țineți prețcoi? S-au isprăvit toți oamenii cinstiți din țară? De ce țineți prețcoi un pezevenghi? — După ce se mai potoliră, luai din nou cuvîntul. Povestii despre lupta partidului, despre cadrele sănătoase ale partidului, despre fruntașii parti-dului. Le amintii de cei schingiuți și de cei uciși prin închisori. Le spusui că partidul ăstea și-și curăță me-reu rîndurile de elementele dubioase. Li sfătui să-i încurajeze pe cei mai buni dintre ei să intre în rîndurile partidului, și să ajute astfel partidul să crească și mai mult. — Să trăiască partidul, spusurai cîtiva. — Alții tăcură. Ii întrebai: — Vreți dumneavoastră să-i votați pe boier Pierre Tăpou și pe Tirnavu? Vreți dumneavoastră să se întoarcă iarăși vremurile care au fost? — Glumesci, tovarășe. — Ferească Dumnezeu. Ni s-ar us-ca mîna cu care am arunca buletinul în urnă. — Ne-ar blestema pînă și copiii. — Un moșneg cu barbă rară și gal-benă și cu plete pe umeri — cum purtau odinioară plășii! — Ieși în față, se sprîjini în ciomag, mă sîr-șeli cu ochii și mă întrebă: — Spune-mi, tovarășe, dumneața ești partidul? — Nu, îi răspunsui, eu nu sint partidul.

— Voi sînteți partidul, îi răspunsui, voi toți sînteți partidul. — Nu se poate, zise bătrînul, nu se poate să fim noi toți partidul. Ionescu — Gâlbează, de pildă. Și el trăiește aici, ca noi. Și el a venit să vă asculte. Ba chiar v-a scutit cu întrebări la început și te-a în-trebat pe dumneața ce cauți de lîngă Dunăre tocmai aici, la noi. Eu soco-tesc că el nu poate fi partid. E bo-gătan. Are pămînt cu nemiluita. Și a fost pînă mai antîrț vechil la dom-nișoara Teja Anghelii, moșterea. Cum o să fie el partid, cu noi? El e partid cu Tăpou și cu Tirnavu. — Voi toți, care sînteți săraci, sînteți partidul. — Așa, da. Așa mai înțeleg și eu. — Unul înalt, care purta pe capu-i lunguieț o căciula tociță, spuse: — Dacă noi sîntem partidul, apoi ce noi sint mulți în țara asta, cîtă frunză și cîtă țără și nimeni nu o să ne mai cîntine de la putere, nici-odată. — Careva zise: — De ce să ne cîntine? A? De ce să ne cîntine? — Dacă nu ne vom ține strînsi, dacă ne vom sfîdî între noi, dacă vom trage unul spre hăis și alții spre cea, au să ne cîntine cu toate că sîntem mulți. — Asta n-o să se întîmple. — De! Trebuie să fim cu ochii în patru. — Soarele ne scălda pe toți în lumina lui generoasă. Însă vîntul vîlu, ne izbea fără milă și ne usca obraji. — Un omuleț îndesat răsucea într-una în mîini un ciomag gros, scurt și noduros și ne da ocol. Ginjii smeard nu-l scăpa din ochi. Se repezi spre mine, ridică fața și mă întrebă cu o voce tremurătoare, plină de grija: — Tovarășe... Tovarășe... Dar dacă și voi comunistii o să ne mințiți și o să ne înșelați? De cînd ne știm pe lume, am fost mereu mințiți și în-șelați... Dacă și voi comunistii o să ne mințiți și o să ne înșelați? Spu-ne-ne, tovarășe, spune-ne: ce-o să ne mai facem noi atunci? Întreco o să ne mai îndreptăm noi nădejdițele? Mie mi-e teamă că și voi, cu vremea, o să vă schimbați, că puterea e dulce. O să vă schimbați și-o să vă pur-tați cu noi, săracii, cum s-au purtat și ceilalți. Teama asta mă mîncea și mă face să mă fîn deoparte... — Se mai auziră și alte glasure care parcă îi îngînară: — Întreco o să ne mai îndreptăm noi nădejdițele dacă și voi o să ne mințiți și-o să ne înșelați? Cum o să trăim noi dacă și voi o să vă pur-tați cum s-au purtat cei care ne-au săpînit sîna de curînd? — O să fie vai și amar de viața noastră. — Se făcu tăcere. Sătenii holbară cî-teva clipe ochii la noi, nerăbdători să audă ce-o să le răspundem. Pînă să apucăm noi să deschedim gura, sări din mijlocul mulțimii o femeie între două vîrste, puțînțică la trup, cu ochi rotunzi și albaștri. Începu să-l ocărășcă pe omulețul îndesat care răsucea în mîini ciomagul gros, scurt și noduros. Îi ocări cum îi veni la

SINT AMARE

părtață, când țara românească va avea iarăși nevoie de noi...

Nu cred, răspunde Oros, nu pot să cred. Ce-a fost, a fost și nu se mai întoarce.

Ne întinse mâna. Pe a mea o strînse chiar cu oarecare vigoare. Sări cu destulă sprintenătate pe cal, îl atinse cu cravasa și se depărta în grabă. Sătenii se apropiară și făcură din nou cerc în jurul nostru. Nu mă putui stăpâni și-i spusei Ștelanei încet: — Mă așteptam s-o iei la trei-păzește pe domnișoara Anghelii...

Ștelana mă privi mirată: — Vai, tovarășe, cum îi-ai închisut așa ceva? Cum era să-mi pun cu mîna femeie în toată firea, cu o biată infirmă? Dumnezeu nu ai văzut că e cocosată? Ehei! Dacă nu era cocosată, de mult o păruim noi și-o atlungam de la conac. Dar dacă e cocosată...

Ștefănescu avusese dreptate atunci când îmi amintise că ne văzusem, cu ani în urmă, în vechia lor casă din strada Spartană. Pe vremea aceea mă îndeleneceam, ca tânăr jurnalist, și cu reportajul politic. Iar un reporter care nu avea multe legături cu ceea ce se numea „crema lumii politice” nu trebuia nici două parale. În anii trîntărați care au urmat primului război mondial guvernele se schimbau des și unorii tocmai când te așteptai mai puțin.

Căderea unui guvern și aducerea la putere a altuia nu se datorau, cum ar putea să creadă astăzi unii dintre oamenii mai tineri care nu au apucat acele vremuri, unor puternice curente de opinie publică. În țara românească, așezată — cum se spune — la porțile Orientului, opinia publică nu juca nici un rol. Storiele politice le trăgeau oamenii ascunși în culise. Acești oameni, care interesaseră Palatul în afacerile lor, erau bancheri români sau străini, mari industriali și mari fabricanți. Numele acestora erau văzute, oarecum, ori chiar deloc, publicului larg care era chemat, după prescripțiile Constituției, în fața urnelor. În lumina obișnuită a rampei politice apăreau în cele mai multe cazuri, numai marionetele celor din culise.

— Bine, dar Constituția prevede... — Constituția? Cine ține seama de Constituția în această prăpădită de Valahie?

După ce-l silise pe bolnavul rege Ferdinand să-l alunge din țară pe prințul moștenitor și să instituie o regență și mai ales după ce regele se topeșe și se sfîrșise în cortul întins sub cerul gol, pe țară, la Sinaia, Ionel Brătianu se crezu stăpînit fără de veci. Regența? El o alcătuiuse. Pe regenții care ar fi culezuse să se opună voinței lui de fier, iar fi încolțit numădat, sub un pretext oarecare, cu altul docil. Liberalii se și grăbiră să proclame: — De acum înainte țara va fi a noastră pînă la sfîrșitul lumii. Pe comuniști i-am desființat. De unii i-am omorît. Cu alții am înfundat pușcăria.

— Pe comuniști nu-i puteți strîpi. — Ei așa! Geniști și slăbi. — Ii omorîți pe care îi prindeți. În locul lor răsăr alții, te miri de unde, ca din pămint.

O să-i omorîți și pe aceia și așa mai departe pînă la pierce chelui oamenilor să devină comuniști.

— Mai rămîn totuși Averescu, Maniu, Mihalea... — Cu aceștia, la nevoie, ne putem înțelege. Sint, ca să spunem lucrurilor pe adevăratul lor nume, tot de-ai noștri.

— Dar după limbajul lor s-ar părea că sint revoluționari. Că atunci cînd vor lua puterea vor schimba totul, din temelii.

— Nu te lua după limbajul lor. Îi folosești în scop demagogic, să mintă și să atragă lumea înșingă ei. Partidul lor e plin de bancheri, de moșieri, de mari industriali. Cum o să revoluționeze toți aceștia țara?

— Ii avem pe conuul Ionel. El va înfruntă orice altă concurență.

— Numai să vă trăiască. — Dar de ce să nu ne trăiască? Brătienilor nu li s-a învechit singele. Sint neam de oameni tari. Balcanici. Trăiesc mult.

— Să dea Dumnezeu. Dumnezeu însă nu se uită nici la țărta neamului brătienesc, nu ține seama nici de nevechimea singelui lor. Ii trimise primul ministru, într-o toamnă ploioasă și putredă, o anghelivă. Cu toată dorința întinților ca țarina să fie păstrată, știrca se răspîndi ca fulgerul.

— Ai auzit? — Ce? — Cum n-ai auzit? Toată lumea știe nouătea.

— Despre ce nouătea e vorba? — Moare, domnule, moare. — Cine, domnule, cine? — Moare Ionel Brătianu. — Nu moare.

— Ii s-a umflat gîtul ca la copii. Reporterii încercară să dea tîrcoale casei. Și ei erau reporter, nu chiar dintre cei mai isteți, dar orisicî, Alerghai cu sufletul la gură. Nădușii. Ingrahetai. Cum nu mă prea știam în grăjiile lui Dumnezeu, mă temui să nu mi se umfle și mie gîtul. Ii pîndirăm pe frunțiișii liberali care ieșeau din casa Brătienilor. Ne rezezirăm asupra lor. Ii întrebăram:

— Ce face excelența sa? — Zăce înfășurat într-o pătură. — Sint speranțe? — Ce fel de speranțe? — De viață.

— Desigur, desigur. Primul ministru nu-și ia boala în serios. — Atunci de ce aveți fețe atît de îngrijorate?

— Din cauza vremii. Nu vedeți ce vreme păcătoasă? Ploaie. Lapoviță. Frig. Nu te lasă înima să dai cîinele afară din casă.

Nu mă puteam mulțumi cu atît. Cul să storc o știre mai precisă? Imi trebuia un om din vechia gardă liberală, un intim al casei.

Ii telefonai doctorului Mitică Anghelii: — Ai voi să mă primiți, domnule ministru?

— Cînd? — Astăzi.

— În ce chestiune?

Știam că pregătește o nouă reformă a legii drumurilor. Era pasionat de ele. De cite ori veneau liberalii la guvern, doctorului Anghelii și se încredința Ministerul Comunicațiilor și cum se instala la minister, cum anunța o nouă reformă. Ii spuse deci, într-o doară:

— În chestiunea reformei legii drumurilor. Trebuie să scriu o serie de articole în legătură cu această importantă problemă și n-aș dori să le scriu înainte de a sta de vorbă cu dumneavoastră.

— Nu prea e momentul, dar dacă îți... Poftim.

— Unde? — La mine acasă. Pe Spartană Ii găsisem nervos, plin de îngrijorare. Iși mușca mereu mustățile mari pe care le purta ca un jărăn, nepotrivit. Mă prefăcui că nu-i bag în seamă nici nevrotizata, nici îngrijorarea și-l pisai aproape două ore cu fel de fel de întrebări. Căuind să mă conving de justetea punctului său de vedere — avea în general o presă rea, care-l ataca și-l ridiculiza — se încălzi și-mi răspunde cu multă bunăvoință. Cînd scoții că i-am pisat pînă la năucire, îi multumii, îmi strînsi notele și ridicîndu-mă să plec îl întrebai în treacă și în așa fel încît să creadă că întrebarea mea pornește numai din politețe:

— Cum se mai simte domnul Brătianu? Aude că bine.

— Voi, jurnaliști, auziți totdeauna greșit. Primul ministru se află în stare gravă. Sper ca astăzi după-amiază să-i conving familia și prietenii politici că este absolută nevoie de o intervenție chirurgicală, ba chiar de o intervenție chirurgicală extrem de urgentă.

— La gît? — La gît.

— Și, dacă îmi permiteți, domnule ministru, care chirurg va face operația?

— Cum care chirurg? Eu. Nu putem să lăsam viața șelui nostru pe mîna oricui. Eu voi face operația.

— Scuzăți-mă. Obișnuți să văd în dumneavoastră pe siraliucii bărbat politic care a fost de atîtea ori ministru.

— Am fost, sint și-o să mai fiu... — Da, Sinteți și-o să mai fiți... Uitasem că sinteți și chirurg... — Așa sinteți voi jurnaliști, uituți.

— Avem și noi cusururi, domnule ministru. Nu ni le luăm în nume de rău.

— Din cauza evenimentelor... Mă luase de braț și mă trăsese într-un ungher:

— Ai văzut cum mă batjocoresc ziarele?

— Am văzut.

— Mă numesc „omul care i-a tăiat beregata lui Ionel Brătianu”.

— După cite știu, l-ați operat. Deci l-ați tăiat beregata.

— Și dumneata?

— Nu vă înțeleg. Ce vă supără? — Cuvîntul beregata. E vulgar. Cum pot oamenii accepta, ziaristii, să folosească un asemenea cuvînt vulgar, cînd e vorba de acela care a fost Ionel Brătianu? Șelul avea gît, nu beregată.

— Eu știu, domnule ministru?

— Și să mă ațace pe mine. Un om atît de cinstit. Caro-duc o viață atît de austeră, atît de morală, atît de... — Ar trebui să faceți o lege de suveranitate a presei.

numeroase discursuri. Vorbiră liberali și vorbiră și frunțiișii al celorlalte partide politice cu care mortul se războie o viață întreagă. Ii cîntară și-i slăviră pe felurile glorioze călătîle și virtuțile. Ii mai născociră și fapte mărețe la care mortul nici nu se gîndise.

— A fost inima fărîi... — Sufletul fărîi a fost.

— A iubit și-a slujit nația. — A fost cel mai mare bărbat politic pe care l-au dat romîni.

Un student înscris de timpuriu la liberali îl asemui pe mort cu apostolii Petru și Pavel.

— Petru și Pavel au fundat creștinismul, Ionel Brătianu a fundat România... — Se auziră murmure în rîndurile o- pozite.

— Tînuțara a sărit peste cal. — România, de fapt, nu a fost încă fundată. O s-o fundeze Maniu.

Undă, impresionați de ceremonie — doliu național — plîneră lacrimi adevărate. Alții, lacrimi de crocodil plîneră. Lacrimile lui nu sint perle și este greu să deosebești lacrimile adevărate de cele false. Naiivii ramasera cu impresia că pe Ionel Brătianu îl plîneră toată țara. Nici oricîri și nici ziarile nu amintiră că din ordinul proaspătului mort fususeră masacrați la 1907 peste unsprezece mii de țărani. Nu amintiră nici de morții războiului în care același proaspăt mort aruncase țara. Nu se rostî nici un cuvînt care să-l aducă oamenilor aminte că același proaspăt mort înecase grevele muncitorilor în sînge, că ordonase ori tolerase asasinale și că umpluse pușcăria cu nevinovați.

Îi prohodiră și-l îngropară pe ploaie. Pe participanții la înmormîntare îi plîneră noroiul care li se lipi de pantofi. La buza mormîntului un orator remarcă:

— Pe lostul nostru șub ieuit il plîng nu numai oamenii, Ii plînge și cerul.

— Da, da, il plînge și cerul. Plouă — Atît cît trebuie. Nu cu găleata.

A doua zi opoziția își înțee atacurile împotriva guvernului. Îi întinșii un cuvînt care să-l aducă oamenilor aminte că același proaspăt mort ocupase de peste treizeci de ani sub strictă supraveghere, cu administrația uriașei lui averi.

— Dar cine o să vă încaseze chiriile, cucoane? Aveți treizeci și șase de imobile numai în București, bașca cele din provincie.

— Eu, Serafime.

— Și societatea dividendelor la petroliere cine o să v-o țină?

— De ce?

— Din cauza evenimentelor... Mă luase de braț și mă trăsese într-un ungher:

— Ai văzut cum mă batjocoresc ziarele?

— Am văzut.

— Mă numesc „omul care i-a tăiat beregata lui Ionel Brătianu”.

— După cite știu, l-ați operat. Deci l-ați tăiat beregata.

— Și dumneata?

— Nu vă înțeleg. Ce vă supără? — Cuvîntul beregata. E vulgar. Cum pot oamenii accepta, ziaristii, să folosească un asemenea cuvînt vulgar, cînd e vorba de acela care a fost Ionel Brătianu? Șelul avea gît, nu beregată.

— La mai mare, la mai mare, cucoane Mitică.

— Imi suflă în receptor o mulțime de mire. Pe urmă se răzîndi. Mă întrebă:

— Cum la mai mare, domnule? Cum la mai mare? Sint prim-ministru. Ce poate fi mai mare ca un prim-ministru?

— Regent, cucoane Mitică.

— Domnule! Știi că asta ar fi o idee?

După Vintilă, veniră, în sfîrșit, la putere, oamenii lui Maniu. Impușcară și ei. Întăriră cenzura. Sărăciră și mai mult țara sărăcită.

După întoarcerea prințului din exil, nu trecu mult și liberalii reluară puterea, întii cu Duca apoi cu Guță care guvernă mult. Doctorul Mitică Anghelii, recunoscut ca „mare specialist în probleme de comunicații” își păstră portofoliul, și reformă, pentru a șaptea sau a opta oară, legile și regulamentele departamentului comunicațiilor.

Anii dictaturii regale și anii dictaturii fascist-legionare și ai războiului trecură și ne îmbătrîniră pe toți. Ii îmbătrîniră și pe doctorul Mitică Anghelii. Intre timp îi muri nevasta și-l lăsa văduv. Iși mărită cinci din cele șase fete pe care le avea. Le văzu așezate pe la casele lor. Pe ginerii lui priocopsi cu nici un fel de zestre.

Dintr-unii făurî profesori universitari. Dintr-alții scasă miniștri plenipotențiar și ambasadori, îi trimise peste mări și țări, umblu lumea cu ei. Pe Teja cocosată nu izbuti s-o mărite. O trimise la Osica, cea mai sărăcă și mai oropsită dintre moștele lui, s-o administreze și mai tirziu, cînd va fi să i se întimplă și lui ceea ce nici un om nu poate ocoli, s-o moștenească.

Rămas numai cu sluga în vechia casa din strada Spartană și aruncat afară, de împrejurări, din viața politică, se întinșii, pentru întia oară în viața lui „atît de austeră și atît de morală” cum încă îi mai plăcea s-o spună, cu plîciseala și cu urital. Ca să aibă cu ce-și umple timpul, concele să se harnicil om de casă care se ocupa de peste treizeci de ani sub strictă supraveghere, cu administrația uriașei lui averi.

— Dar cine o să vă încaseze chiriile, cucoane? Aveți treizeci și șase de imobile numai în București, bașca cele din provincie.

— Eu, Serafime.

— Și societatea dividendelor la petroliere cine o să v-o țină?

— De ce?

— Din cauza evenimentelor... Mă luase de braț și mă trăsese într-un ungher:

— Ai văzut cum mă batjocoresc ziarele?

— Am văzut.

— Mă numesc „omul care i-a tăiat beregata lui Ionel Brătianu”.

— După cite știu, l-ați operat. Deci l-ați tăiat beregata.

— Și dumneata?

— Nu vă înțeleg. Ce vă supără? — Cuvîntul beregata. E vulgar. Cum pot oamenii accepta, ziaristii, să folosească un asemenea cuvînt vulgar, cînd e vorba de acela care a fost Ionel Brătianu? Șelul avea gît, nu beregată.

vișind un mic post, într-un trist oraș... Neavînd rude la Ierusalim — cîine era să-l sprîjne pe el, băiat de țărăn drobogean într-o vreme în care puterea în stat era întreagă în mîinile bogătașilor — fusese trimis în pustietatea de la Pietreni... Se duse acolo cu gîndul să scoată din piatră seacă bani. Alerga prin șate, cauta bolnavi, îl doctoriește, începuș chiar să-și facă un mic renume. I se duse vestea:

— Doctorul Mitică Anghelii? De treabă doctor. Se mulțumesc cu ce-i dău.

— N-am văzut om atît de econom. Te miri ce mînîncă. Te miri cu ce trăiește. Ciugule ca o pasăre.

— Poți să stringi avere, domnule doctor?

— Pot. Dar greu. Așez pară lingă para.

La Pietreni cunoscu un fărăn mai cu stare, Burcuș. Avea pămînturi multe, bune de fîneț. Fînețul însă aducea fărăneste dacă să se însoare ori nu cu una din cele două fete ale lui Burcuș, se descoperi petrol la Pietreni, Burcuș fu primul care semnă cu societatea petroliferă anglo-franco-americană. Pe terenurile lui se ridicară deci cele dintii sonde de la Pietreni, Anghelii nu mai ezită. Se căsătorii repede cu cea mai în vîrstă, care se și apucă să-i nască an de an fete. Burcuș, ameiță de aurul care-i venea cu nemiluita, îmbracă strale orăneșene și-și cumpără automobil. Să tot fi fost pe atunci cînd-șase automobile în toată țara. Muri împreună cu fata și nevasta într-un groaznic accident de automobil în munșii Vrancei. Doctorul Anghelii se pomoni peste noapte, prin nevastă, singurul moștenitor al uriașei averi.

— Căpata, odată cu averea, și popularitatea la care nici nu cotezuse să vizeze.

— Sa îmbogățit doctorul Anghelii.

— E cocă de bani.

— Sondele îi aduc aur.

— O să intre și în politică.

— Nu m-aș mira.

Ionel Brătianu, după îndepărtarea lui Mitică Ștefănescu de la conducerea partidului liberal, căuind elemente tinere, îi descoperi și pe doctorul milionar de la Pietreni, îl chemă în partid, îl unse șef de județ și-l luă în cabinet. Se întimplă să-i încredințeze Ministerul Comunicațiilor. Anghelii deveni, deci, specialist în comunicații. Totodată i se încredinșă și catedra

de chirurgie de la Facultatea de medicină din București. Ca medic tăie mîini, tăie picioare, spîncea burșii și opera stomacuri. Tăie și gîturi. Intre altele, spre bătrînețe, tăie și gîtul lui Ionel Brătianu.

Întrată în lumea politică, își descoperi și alte pasiuni, în afară de aceea de a conduce și de a reforma mereu comunicațiile. Una din pasiuni era cumpărarea de imobile și terenuri virane. Alta, de a cumpara moșii.

— Pămîntul, fie că-l ai la țară, fie că-l ai la oraș, constituie un bun sigur. Pămîntul nu moare.

— Sint bune și acțiunile, domnule ministru. Petrolierele, minierile.

— Nu zic că nu sint bune. Inșă, din cînd cînd, societățile astea anonime mai dau și faliment. Pe cită vreme pămîntul...

Mă mirai mult, deși cunoașterea mai adîncă a oamenilor mă învășase să nu mă mir de nimic, cînd în anul din urmă al războiului, îl întinșii pierzîndu-și timpul prin cafenele și prin restaurante. În cafenele ocupa o masă, cerea un sirop și-l plătea numai deodată. Sorbea rar, cite o înghițură, și abia după ceasuri se holara să plece. Dar nu pleca îndată ce lua hotărîrea. Scoțea din buzunar o monedă măruntă, o pune pe farfuria ca și cum ar fi vrut s-o dea bacșii picului. O lua. O băga în buzunar. Punea în locul ei una și mai mică. Picul ar fi vrut s-o înhațe însă nu cuteza. Anghelii aștepta așa, jucîndu-se cu măruntă monedă, pînă ce băiatul era chemat de chelner și trimis după cine știe ce comandă. Atunci excolența lua repede mica monedă de pe farfuria, se ridica grăbit de la masă și părăsea localul. În același fel se purta și prin restaurante. Ar fi fost dornic să stea cu cineva la masă, să schimbe o vorbă, două. La masa lui însă nu se o- prea și nu se așeza nimeni, niciodată. Cel mult dacă-l saluta cineva în trecere.

— Ce singur e doctorul Anghelii!

— Ba nu e deloc singur! Are imobile, are moșii, are acțiuni, are sonde... Acasă are și-o slugă bătrînă care-i mătură odaia și-i face patul.

— Crezi că averile o să și le ia cu el în pămînt?

— Nu. Nici el nu crede asta, dar-milte eu! Dar cit trăiește nu-i scapă un ban din mîna. Adună, tot adună... În timpul războiului, pentru oamenii

cu bani, viața fu destul de plăcută. Frontul era departe. Alarmerle aeriene, rare. Uneori se scurgeau citeva luni chîr de la o alarmă la alta. Se deschisera restaurante noi. Se deschisera și noi cafenele.

— Servim unt capturat de la bolșevici.

— Servim cafea veritabilă capturată de la bolșevici.

Se deschisera și teatre noi. Cu citiva ani înainte de război, nu mai îmi amintesc cine avusese ideea să construiască în subsolurile marelui palat cultural „Arcadia”, așezat în centrul Capitalei, două cinematografe. Președintele consiliului de administrație era doctorul Anghelii. Atît îi mai rămăsesse din toate posturile mari și mici pe care le avusese alădată.

— Așezat în centrul Capitalei, două cinematografe. Președintele consiliului de administrație era doctorul Anghelii. Atît îi mai rămăsesse din toate posturile mari și mici pe care le avusese alădată.

— Așezat în centrul Capitalei, două cinematografe. Președintele consiliului de administrație era doctorul Anghelii. Atît îi mai rămăsesse din toate posturile mari și mici pe care le avusese alădată.

— Așezat în centrul Capitalei, două cinematografe. Președintele consiliului de administrație era doctorul Anghelii. Atît îi mai rămăsesse din toate posturile mari și mici pe care le avusese alădată.

— Așezat în centrul Capitalei, două cinematografe. Președintele consiliului de administrație era doctorul Anghelii. Atît îi mai rămăsesse din toate posturile mari și mici pe care le avusese alădată.

— Așezat în centrul Capitalei, două cinematografe. Președintele consiliului de administrație era doctorul Anghelii. Atît îi mai rămăsesse din toate posturile mari și mici pe care le avusese alădată.

— Așezat în centrul Capitalei, două cinematografe. Președintele consiliului de administrație era doctorul Anghelii. Atît îi mai rămăsesse din toate posturile mari și mici pe care le avusese alădată.

— Așezat în centrul Capitalei, două cinematografe. Președintele consiliului de administrație era doctorul Anghelii. Atît îi mai rămăsesse din toate posturile mari și mici pe care le avusese alădată.

— Așezat în centrul Capitalei, două cinematografe. Președintele consiliului de administrație era doctorul Anghelii. Atît îi mai rămăsesse din toate posturile mari și mici pe care le avusese alădată.

— Așezat în centrul Capitalei, două cinematografe. Președintele consiliului de administrație era doctorul Anghelii. Atît îi mai rămăsesse din toate posturile mari și mici pe care le avusese alădată.

— Așezat în centrul Capitalei, două cinematografe. Președintele consiliului de administrație era doctorul Anghelii. Atît îi mai rămăsesse din toate posturile mari și mici pe care le avusese alădată.

— Așezat în centrul Capitalei, două cinematografe. Președintele consiliului de administrație era doctorul Anghelii. Atît îi mai rămăsesse din toate posturile mari și mici pe care le avusese alădată.

— Așezat în centrul Capitalei, două cinematografe. Președintele consiliului de administrație era doctorul Anghelii. Atît îi mai rămăsesse din toate posturile mari și mici pe care le avusese alădată.

— Așezat în centrul Capitalei, două cinematografe. Președintele consiliului de administrație era doctorul Anghelii. Atît îi mai rămăsesse din toate posturile mari și mici pe care le avusese alădată.

— Așezat în centrul Capitalei, două cinematografe. Președintele consiliului de administrație era doctorul Anghelii. Atît îi mai rămăsesse din toate posturile mari și mici pe care le avusese alădată.

— Așezat în centrul Capitalei, două cinematografe. Președintele consiliului de administrație era doctorul Anghelii. Atît îi mai rămăsesse din toate posturile mari și mici pe care le avusese alădată.

— Așezat în centrul Capitalei, două cinematografe. Președintele consiliului de administrație era doctorul Anghelii. Atît îi mai rămăsesse din toate posturile mari și mici pe care le avusese alădată.

— Așezat în centrul Capitalei, două cinematografe. Președintele consiliului de administrație era doctorul Anghelii. Atît îi mai rămăsesse din toate posturile mari și mici pe care le avusese alădată.

— Așezat în centrul Capitalei, două cinematografe. Președintele consiliului de administrație era doctorul Anghelii. Atît îi mai rămăsesse din toate posturile mari și mici pe care le avusese alădată.

— Așezat în centrul Capitalei, două cinematografe. Președintele consiliului de administrație era doctorul Anghelii. Atît îi mai rămăsesse din toate posturile mari și mici pe care le avusese alădată.

— Așezat în centrul Capitalei, două cinematografe. Președintele consiliului de administrație era doctorul Anghelii. Atît îi mai rămăsesse din toate posturile mari și mici pe care le avusese alădată.

— Așezat în centrul Capitalei, două cinematografe. Președintele consiliului de administrație era doctorul Anghelii. Atît îi mai rămăsesse din toate posturile mari și mici pe care le avusese alădată.

— Așezat în centrul Capitalei, două cinematografe. Președintele consiliului de administrație era doctorul Anghelii. Atît îi mai rămăsesse din toate posturile mari și mici pe care le avusese alădată.

— Așezat în centrul Capitalei, două cinematografe. Președintele consiliului de administrație era doctorul Anghelii. Atît îi mai rămăsesse din toate posturile mari și mici pe care le avusese alădată.

— Așezat în centrul Capitalei, două cinematografe. Președintele consiliului de administrație era doctorul Anghelii. Atît îi mai rămăsesse din toate posturile mari și mici pe care le avusese alădată.

— Așezat în centrul Capitalei, două

CONTINENTE

Literatura polonă în românește

Când după eliberare ne-au căutat în mină primele cărți venite din Polonia, ne-am găsit în fața unui leonem literar inedit. Romanele, năvălele, volumele de versuri, toate reconstruiau o istorie a anilor războiului și a ocupației hitleriste. La fel de autentică ca cea reală conținută în arhivele epocii. Scriitorii polonezi sau simplii martori oculari, în acei care făcuseră legământ în lăcașul conștiinței lor de oameni „să nu uite niciodată” de năntul în fața lumii întregi grozavile teroarei fasciste. Rar a cunoscut literatura modernă un omagiu mai tragic adus demnității umane decit aceste frământări de viață adevărată, dintre care unele nici nu revendicau drept de cetate în țara literelor, mulțumindu-se cu modestul epitet de „literatură documentară”:

Ne-am apropiat de aceste opere de lagăr, ruină și moarte cu emoție. Aveau puterea de convingere a lucrului trăit. În violența acuzatoare a acestor opere, în patosul cu care afirmam supremul drept al omului — dreptul la viață — ni s-a părut că reconstruim înalta funcție cetățenească a vechilor rapsozi. De aceea poartă nici nu ne-a mirat prea tare faptul că din aceste bucăți literare lipsea deznădejdea. Niciieri și niciodată, deși supuși celor mai grele încercări (ca de pildă atunci când erau transportați în trenuri blăndite spre lagărele de exterminare), eroii celor istorisite nu-și pierdeau încrederea în mai bine. Și asta nu din pricina vreunui artificiu literar, nu de dragul contrastului artistic din-

tre întuneric și lumină, ci ca o afirmare a tot ce e bun și permanent în specia umană, ca o biruință a vieții însăși.

Imi amintesc ca cititor și ca traducător de una dintre primele cărți poloneze apărute la noi după 23 August: romanul Realitatea de Jerzy Putrament. În anul războiului, la Varșovia, un grup de intelectuali comunisti și simpatizanti influențează o revistă literară cu numele de „Realitatea”. În așteptarea că și vor putea spune astfel cuvântul. Dar nu reușesc să facă prea multe. E suficiență o participare la manifestarea de 1 Mai, un reportaj despre o fabrică în grevă, pentru ca puterea de star burgheză să-și exercite cu violență autoritatea și încercarea se sfârșește tragic cu moartea celui mai tânăr. Poate că romanul Realitatea nu era lipsit de slăbiciuni artistice sau chiar ideologice. Dar a avut marele merit de a ne dezvălui realități ca total necunoscute nouă precum și aspecte din lupta comunistilor polonezi în vremea ilegalității, și asta sub forma unei lecturi atrăgătoare. Semnificative, deși modeste ca dimensiuni, sînt Medalioanele Ilustrei scriitoare Zofia Nałkowska, romancieră și dramaturgă, apărute sub titlul Doctorul Spanner. Membră a comisiei pentru cercetarea crimelor hitleriste săvârșite în Polonia, Nałkowska a zgârnit și consemnat în Medalioane, cu sobrietate și distincția unui desăvîrșit artist, oameni și fapte, mărturiile ale ororilor fasciste.

Curînd după eliberare, literatura poloneză a început să reflecte primii pași făcuți în Polonia populară printr-un constructivism social, iar din cele câteva tălmăciri apărute și la noi, cititorul român a făcut cunoștință cu experiența similară și totuși specifică a oamenilor muncii polonezi, care puneau în funcțiune pentru prima oară după război, cu răspunderea deplină a unor stăpîni, uzine și fabrici, care răsturnau, la sate, vechi relații feudale, întocmind legi noi, potrivite cu noua orînduire. Sebor-

Rylski, Brandys, Bartelsky și alți prozatori contemporani au fost prezentați cititorilor români cu operele lor mai cunoscute.

Mai trebuie menționate aici Mărturisirile lui Lucian Rudnicki, memorii deosebit de interesante ale unui vechi luptător, a cărui viață și activitate politică permit o incursiune în istoria mișcării muncitorești poloneze, încă din ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, și cartea lui Igor Newerly Amintiri de la Celuloza, unul din marile succese literare de acum cîțiva ani din Polonia. Spre deosebire de Rudnicki, Newerly nu s-a mărginit la însemnări autobiografice sau la relatarea unor evenimente politice cunoscute prin proprie experiență. Bazîndu-se pe o vastă documentare, Igor Newerly a construit un roman extrem de interesant, adesea captivant, în care, urmărind destinul eroiului său principal și preferat Szczesny, zgârnăște un vast tablou al Poloniei dintre anii 1917—36, al celor două decenii în care Polonia a fost împinsă de cercurile guvernamentale spre fascism.

Nu poate lipsi din această succintă însușire de scriitori contemporani romancierul și dramaturgul Leon Kruczkowski, cunoscut cititorilor noștri prin romanul său istoric Kordian și Jaranul, cit și marea scriitoare Maria Dombrowska, prezentată recent publicului românesc cu un volum de nuvele. Lectura nuvelor Mariei Dombrowska a prilejuit iubitorilor de literatură din țara noastră contactul cu universul literar original al unei mari scriitoare, preluată în Polonia cit și peste hotare (operele ei au fost traduse în numeroase limbi) atât ca nuvelistă cit mai ales ca autoare a romanului Zile și nopți, asemuit adesea pentru proporțiile și valoarea sa cu ciclul Forsythe Saga Buddenbrook de Thomas Mann.

Paralel cu tălmăcirea literaturii noi poloneze era necesar să se pună bazele unor traduceri sistematice și serioase din literatura clasică polo-

neză, atât de puțin cunoscută la noi odinioară. Literatura polonă clasică e bogată în capodopere care pot sta alături de cele mai înalte culmi ale literaturii universale. Acest lucru rămînea să fie demonstrat, sarcină deosebit de grea, intrucît multe dintre aceste opere sînt scrise în versuri. Înșirîți, pentru a face ca operele clasice polone să devină accesibile înțelegerii cititorului român, trebuiau explicate condițiile politico-sociale care le-au generat și care au dat literaturii polone pecetea ei specifică. În ultimii ani citeva expresii remarcabile ale literaturii clasice polone au fost transmise cititorilor români. Printre ele se cuvine să amintim la loc de frunte poemul lui Adam Mickiewicz: Pan Tadeusz, pentru a cărui tălmăcire un poet ca Miron Radu Paraschivescu a înțeles să consacre cîțiva ani de muncă intensă, incununaată de succes deplin. Din rîvna altor poezii au primit veșmînt românesc poeziile lirice ale lui Mickiewicz, sonetele sale, aceste mici capodopere pe cit de frumoase pe atît de greu de tradus.

Steniewicz, popular la noi cîndva datorită doar romanului Quo Vadis, ne-a fost restituit în adevărata sa lumină prin traducerea nuvelor sale a celebrului său roman istoric Cavalerii teutoni, — operă care a incantat generații întregi de tineri polonezi.

Din opera lui Boleslav Prus, Balzac-ul polonez, total ignorat la noi, s-a tradus cel mai cunoscut roman Păpușă, primit cu mult interes de cititorii români. Și lista s-ar putea prelunge cu nume și opere ca Zerkowski cu Doctorul Judym, Fredro cu Războiul și altele care au mai apărut. Ceea ce este însă mai important e faptul că lista se poate prelunge încă mult cu ceea ce „va apărea” și că aceste opere vor contribui la o mai bună și adevărată cunoaștere a unei literaturi mari, aparținînd poporului frate polonez, constructor al socialismului.

Olga Zaick

PETREA DARIENCO
poet din R.S.S. Moldovenească

FLOARE DE SÂLCÎM

Prin negură de ani trecuți,
Lăsați pe drumurile grele,
Eu văd cu ochii mei tăcuți
Un sat cu garduri de nuiele.

Pe bolta-i stete n-am văzut
Atunci, nici zîmbete pe buze —
Peste căsuțele de lut
Cădea o ploaie de obuze.

Cînd regimentul s-a retras
Și părăsit-am satul istic,
Mi-a fluturat de la zăplaz
O fată blondă cu batista.

Cînd am trecut din nou pe-aici,
Ducînd izbînda spre hotare,
Stăteau ruine de chirpici
Cu ochii roși de lacrimare.

Se legăna privind la drum
Un sălcîm cu floare deasă,
Părea că blondă stă și-acum
În bluza albă de mătăsă.

TADEUSZ ROZEWICZ (R.P. Polonia)

„Fetișă”

TADEUSZ ROZEWICZ
poet din R. P. Polonia

ȘESUL

(Fragment)

În țara celor patruzeci și opt de stele
se fac planurile giganticele orașe subterane.
În țara celor patruzeci și opt de stele
vor să gonească
viața
sub pămînt.
Sub pămînt
departe de rarele aștrilor cu hidrogen.
Dar sub pămînt
prieteni,
nu vor fi nici codet
nici poezie de mai.
Ce flori își vor străluci corolele
sub pămînt?
Ce arbori se vor înălța?
Ce fluturi vor zbura?
Ce pasări își vor încropi cuiburile?
Poți îngropa
sub pămînt
oțel și beton și piatră,
poți îngropa
construcții de fabrici,
urbi mari, moarte,
dar nu poți muta sub pămînt
nici mările, nici munții,
nici răsăritul soarelui,
nici goana schimbătoare a norilor.
Nu vor fi sub pămînt
livezi de pomi
prin care într-o noapte de iulie,
după turtună,
doi copii aleargă

prin deșul ierburilor
negre și ude.
Nu gonjiți viața voastră,
sub pămînt.
Nu vă lăsați
prieteni, stăpîniți
de spăimă și ură.
Cît de lung a fost drumul
pe care vi l-a străbătut țara
de la poezia umană
ale lui Walt Whitman
pînă la bilbului lui Ezra Pound,
tănuț de minia poporului
în casa de nebuni,
incununaț de Lauri în casa de nebuni
Cît de lung și umbrit a fost drumul
înninat de trădare,
iar la capătul lui
stă Ezra Pound
trădătorul.

Spre voi ne întindem mîinile.
În întîmpinarea voastră ne grăbim.
Nu există în noi vicișug sau ură.
Primii-ne sfatul
prieteni,
na coborîți sub pămînt,
na coborîți sub pămînt.

În românește de Toma George Maiorescu

NE VORBESC REPORTERII STRĂINI, OASPEȚII AI ȚĂRII NOASTRE

Evghenie Reapikov

Hélène Gagnon

Ulf Blumenberg

Luiz Suarez

Începutul acestei săptămîni s-au desfășurat la București lucrările reuniunii internaționale a reporterilor din toată lumea. Au sosit cu această prilej reprezentanți din Grecia și Canada, din Uniunea Sovietică și China, din Suedia și din Mongolia. Scriitori, poezii, reporteri, redactori la numeroase ziare din străinătate. Cei mai mulți dintre ei sau fost în zilele acestea pentru prima oară oaspeții țării noastre.

În pauza dintre lucrările reuniunii sau în holul hotelului Athénée Palace am avut prilejul să vorbesc cu unii dintre reprezentanții presei din străinătate. Printre delegațiile care au adus o contribuție importantă la dezbaterile unor probleme esențiale în cadrul reuniunii internaționale a reporterilor a fost, în primul rînd, delegația sovietică.

M-am adresat, după raportul prezentat de Ilya Kotenko, unui alt membru al delegației, Evghenie Reapikov, reporter special al revistei „Literaturnia gazeta” din Moscova.

Evghenie Reapikov: Delegația de ziariști și reporteri sovietici a răspuns invitației Uniunii Ziaariștilor Români venind în minunatul București, la Conferința internațională a reporterilor. Și întîlnirea însăși, dar mai ales cunoașterea directă a prietenilor noștri care se ocupă cu reportajul în diferite țări, au produs o impresie de neuitat. Socot că o amplă discuție a reporterilor va realiza o contribuție prețioasă la dezvoltarea importantului gen literar care este reportajul — un gen combativ, activ, necesar popoarelor.

Eu vin în România pentru prima oară și, de la început, vă mărturisesc că m-a cucerit Bucureștiul, oraș de lacuri și bulevarde, oraș cu monumente și flori. Vom avea de sălăturit prin țară. În drumul acesta pe care-l așteptăm cu nerăbdare, ne încîntă posibilitatea de a cunoaște poporul talentat și harnic al României — constructor al socialismului. Iar fiecare călătorie pe care noi o facem în țara d-voastră este un viitor reportaj, o vîltoare discuție emoționantă cu cititorul din Țara Sovietică, care urmărește întotdeauna cu luare aminte succesele Republicii Populare Romîne.

Colegii mei, scriitorii și ziariștii Ilya Kotenko și Petrea Darienco, împreună cu mine, salutăm cordial pe tovarășii noștri reporteri români și le urăm mari succese în activitatea lor. În încheiere vrem să spunem cu toții că ne interesează deosebit viața României și munca „Gazetei literare”, organ al Uniunii Scriitorilor din R.P.R. Mie, ca unui redactor al „Gazetei literare” sovietice, cunoașterea ziariștilor și a scriitorilor romîni îmi este deosebit de dragă și de interesantă.

D-na Hélène Gagnon, colaboratoare a ziarului „La Reforme” din Montreal, ne-a făcut următoarea declarație:

„Impresiile mele din România au înregistrat în primul rînd atmosfera străzilor bucureștene în aceste zile frumoase de primăvară. Am văzut oameni foarte veseli, bine dispuși, comunicativi. Oamenii aceștia, pe care i-am întîlnit pe străzile Bucureștiului, pe care i-am întîlnit mai ales într-un neuitat spectacol artistic de dansuri populare, mi-au recomandat o țară amabilă, deschisă, prietenoasă. Nu voi uita niciodată imaginea a-celor serbări populare, a cîntecelor și dansurilor la care am asistat în cadrul festivalului organizat cu prilejul reuniunii internaționale a reporterilor. Cîntecul popular românesc m-a uimit și m-a emoționat.

Voi face peste câteva zile, împreună cu colegii mei ziariști din celelalte țări ale Europei și Americii, o lungă călătorie pe valea Prahovei, în orașele mai importante ale țării. Acesta va fi desigur un prilej de a cunoaște mai profund viața României moderne, oamenii și problemele lor. Pînă atunci, ceea ce vă pot spune din cîte am văzut în aceste zile, este că în viața acestei țări se simte tendința împetioasă de a urma cu statornicie drumul progresului.

D-ji Ulf Blumenberg, ziarist din Stockholm, ne-a spus: Dintre țările Europei, România face parte dintre cele care sînt mai puțin cunoscute în Suedia. Sper că în urma vizitel mele în țara d-voastră, veți primi vizita mai multor ziariști suedezi care vor mijloci cititorilor din țara noastră posibilitatea de a cunoaște, de a afla tot ceea ce d-voastră ați reușit să faceți pînă în prezent.

strînsă cu scriitorii și ziariștii de la revista „Contemporanul” din București. Am avut deci posibilitatea de a cunoaște viața culturală a României de astăzi, de a vorbi cu cei mai mulți dintre reprezentanții ei de seamă.

Ceea ce m-a impresionat pe mine în mod deosebit a fost amploarea preocupărilor culturale ale Capitalei din țara d-voastră și nu voi putea uita comorile pe care le-am admirat în sălile Galeriei Naționale de artă a R.P.R. Pentru mine a fost un moment emoționant, neașteptat, atunci cînd am întîlnit aici nemuritoare opere ale lui El Greco, Velasquez și Griegorescu. Prețuirea acordată în țara d-voastră marilor culturi clasice și universale se asociază semnificativ cu cinstirea folclorului și a tradițiilor artistice în dans și cîntec. Spectacolul la care am asistat confirmă atenția considerabilă de care se bucură în țara d-voastră arta populară. Cunoașterea marilor cuceriri ale poporului român din anii aceștia, împreună cu frumoasele lui dansuri și cîntece, constituie pentru mine un prilej de sinceră bucurie.

M. Bogdan

AGENDĂ POLONEZĂ

● Poezia poloneză contemporană a cunoscut, în ultimii ani, unele succese remarcabile. Este cazul să reținem, în primul rînd, noile opere poetice ale generației vîrstnice. Astfel, Iwaszkiewicz a publicat volumele „Impletituri de toamnă” și „Cărări obscure”; Vladyslaw Broniewski a dedicat volumul său de versuri, „Aria”, memoriei fetei sale care și-a găsit moartea în împrejurări tragice. Alături de Iwaszkiewicz și Broniewski, maeștri reputați ai literii poloneze, numeroși tineri s-au afirmat în ultimul timp. Merita cîtuși, pentru efortul lor de înnoire a mijloacelor de expresie și pentru căușările lor artistice în spiritul realismului socialist, Wiktor Woroszyński, Roman Bratny și Andrez Mandallan. Alături de ei trebuie menționat în primul rînd Tadeusz Rozewicz, cel mai de seamă poet polonez al generației postbelice. Poezia lui evocă experiențele tragice ale generației prinse în vîltoarea războiului și a ocupației fasciste. Rozewicz nu folosește aproape deloc rima, nici chiar sub forma asonanței; ritmul versurilor sale se apropie de proza poetică. De altfel, unii dintre critici consideră scrierile sale poeme în proză. Dintre cei mai tineri stihotîntori, cei ale căror volume de debut au apărut acum un an sau doi, îl amintim pe Miron Białoszewski; succesul versurilor lui poate fi exploatat prin originalitatea lor viguroasă dar și prin tematica socială abordată de

artist. Tot pe linia debuturilor meritorii se înscrie și volumul de versuri al lui Alexander War, premiat de societatea redacțională al revistei „Nasza Kultura”.

În aceeași perioadă editurile au intensificat numărul reditărilor. Dintre acestea, de un deosebit succes se bucură volumele marilor poezii revoluționari Galczyński și Tuwim, foarte căutate, al căror tiraj la ultimele ediții a ajuns pînă la 30.000 exemplare.

● Renumete dirijorului Stanisław Skrowaczewski s-a impus nu numai în Polonia dar și peste hotare. La concursul internațional de la Roma, artistul polonez a fost distins în anul 1956 cu premiul întâi. Relativ tînăr, Stanisław Skrowaczewski este solicitat intens și în străinătate, turneele sale bucurîndu-se de largă apreciere din partea publicului. Sub acest raport, anul 1958 se anunță a fi un an deosebit de încălzit pentru prețiosul maestru al baghetei. S. Skrowaczewski pleacă peste câteva zile la Bruxelles pentru ca, de îndată ce va reveni în patrie, să răspundă obligațiilor unui lung turneu în America de Sud.

poloneze, s-a făcut în prezența ministrului Culturii și Artelor, Dunikowski, a cărui creație îl situează printre artiștii de frunte ai lumii, este pe drept cuvînt considerat mîndria culturii poloneze. Cu toate nenorocirile aduse de cele două războaie mondiale ce s-au abătut asupra Poloniei, s-au păstrat aproape toate lucrările lui Dunikowski. Expoziția ne permite să urmărim evoluția artistului care, deși la vîrsta de 88 de ani, participă activ la viața contemporană. Artist de inspirație umanistă, Dunikowski a militat întotdeauna pentru idealurile democratice ale poporului. Nici în anii odioasei coterpii naziste, Dunikowski n-a renunțat la atîdnerea sa cetățenească dîrăz, pătînd curajul de a fi înfruntat juscismul cu o lungă detențiune în lagărul din Oswiecim.

● În ultimele zile Pen-Globulul polonez a sărbătorit cea de a 50-a întîlnire literară. S-au trecut în revistă înfăptuirile ultimilor ani și s-au evocat contribuțiile unor personalități care au vizitat și conferențiat în cadrul Pen-Globulului: Julien Benda, marele scriitor japonez Yoko Matsuoka, prozatorul brazilian Eno Silveira, oameni de litere finlandezi Routasalo și Birtella, romancierul sovietic A. Ceakowski, Carlo Verdurian și alții. Pentru viitorul apropiat Pen-Globulul polonez își propune să înmulțească numărul întîlnirilor cu scriitorii și traducătorii străini, mai cu seamă cu prilejul primului Congres Internațional al traducătorilor de la Paris. Sint așteptați numeroși oaspeți, cu care scriitorii polonezi s-au cunoscut la congresele literare de la Stockholm, Zürich, Copenhaga, Veneția, Amsterdam, Londra, Viena și Tokio.

N. B.

Redactor-șef: Zaharia Stancu. Colegiul redacțional: Mihai Beniuc, Marcel Breslașu, Eusebiu Camilar, Paul Georgescu (redactor-șef adjunct), Eugen Jelebeanu, George Macoveșcu, Ion Miliăleanu, V. Mîndra (redactor-șef adjunct), Mihail Petroveanu (redactor-șef adjunct), Cicerone Theodorescu, Ion Vitner.